

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Κριτήρια καθορισμού του δείκτη «Κοινωνικής Ευημερίας»

ΝΙΚΟΛΕΤΑ ΜΑΝΤΖΟΥΡΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: Μιχαήλ Διακομιχάλης, Αναπληρωτής
Καθηγητής, Πρόεδρος του Τμήματος

Πρέβεζα, Ιανουάριος 2019

CRITERIA FOR DETERMINING THE «SOCIAL WELFARE INDEX»

Εγκρίθηκε από τριμελή εξεταστική επιτροπή

Πρέβεζα, 2019

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιβλέπων καθηγητής
Μιχαήλ Διακομιχάλης
Αναπληρωτής Καθηγητής

2. Μέλος επιτροπής
Ευστράτιος, Κυπριωτέλης
Λέκτορας

3. Μέλος επιτροπής
Θεόδωρος, Παππάς
ΕΤΕΠ

© Μαντζούρη, Νικολέτα, 2019.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις κυρώσεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία είναι εξ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Μαντζούρη, Νικολέτα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές του ΤΕΙ Πρέβεζας για την βοήθεια που μου πρόσφεραν και για όλα αυτά που μου δίδαξαν. Ευχαριστώ τους εργαζόμενους του ΤΕΙ Πρέβεζας για την άψογη εξυπηρέτησή τους. Υπερευχαριστώ την οικογένειά μου για την βοήθεια τους και την στήριξη τους.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ευημερία μιας κοινωνίας μας απασχολεί όλους. Υπάρχει ο δείκτης Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν που δείχνει την οικονομική κατάσταση μιας χώρας και με βάση αυτής της κατάστασης βγάζει τα αποτελέσματα ευημερίας. Πλέον έχουν ανακαλυφθεί νέοι δείκτες για την ευημερία που δεν δείχνουν μόνο το ΑΕΠ μιας χώρας. Δείχνουν την ευημερία του ανθρώπου με βάση την υγεία του, τις βασικές ανθρώπινες ανάγκες του, τις ευκαιρίες του. Οι δείκτες Κοινωνικής ευημερίας όσο πιο αυξημένοι είναι τόσο το καλύτερο για μια χώρα, δείχνει ότι η χώρα με τους υψηλότερους δείκτες έχει καλύτερη κατάσταση και οι κάτοικοι της είναι πιο ευτυχισμένοι.

Λέξεις-κλειδιά: ΑΕΠ, Κοινωνική Ευημερία, Έρευνα, Δείκτης κοινωνικής ευημερίας.

ABSTRACT

The prosperity of a society is of concern to all. There is the Gross Domestic Product Index indicating the economic situation of a country and based on this situation it results in prosperity. New indicators of prosperity have now been discovered that not only show a country's GDP. They show the well-being of man based on his health, his basic human needs, his opportunities. Social welfare indices as richer are the better for a country, it shows that the country with the highest indices is better and its inhabitants are happier.

Keywords: GDP, Social Prosperity, Research, Social welfare index.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Επικρατεί η άποψη σε γενικό επίπεδο ότι το Α.Ε.Π. είναι ο δείκτης με τον οποίο υπολογίζονται τα ποσοστά ευημερίας σε εθνικό επίπεδο κάθε κοινωνίας. Η άποψη αυτή είναι μεν θετική αλλά δεν είναι η ουσιαστική και αποτελεσματική από τα ποσοστά που θα προκύψουν. Καθότι η ευημερία και η ευτυχία μιας κοινωνίας δεν μπορεί να εκφραστεί μόνο σε χρηματικούς όρους όπως τα ποσοστά που προκύπτουν από τον υπολογισμό του Α.Ε.Π.

Για το λόγο αυτό έχουν δημιουργηθεί νέοι δείκτες οι οποίοι περιλαμβάνουν και τον υπολογισμό άλλων παραγόντων που μπορεί να συμβάλλουν στην ευτυχία και την ικανοποίησή του ατόμου από τη ζωή του και συνεπώς είναι πιο αποτελεσματικοί και προκύπτουν από αυτούς πιο αξιόπιστα αποτελέσματα για την παρουσίαση της ευημερίας μιας κοινωνίας.

Οι δείκτες υπολογισμού της ευημερίας που έχουν βρεθεί έως τώρα και αποτελούν τους πιο γνωστούς είναι 18 δείκτες, οι οποίοι αναλύονται σύμφωνα με τη χρησιμότητά τους, τη μεθοδολογία τους, και το σύνολο των δεδομένων που χρησιμοποιούν.

Οι δείκτες αυτοί έχουν κατηγοριοποιηθεί με βάση συγκεκριμένους άξονες ανάλυσης ώστε να παρουσιάζουν όσο το δυνατόν πιο αξιόπιστα αποτελέσματα προκύπτουν για να είναι πιο αντιπροσωπευτικά του δείγματος που εξετάζουν.

Η παρούσα εργασία με θέμα Κριτήρια καθορισμού του δείκτη κοινωνικής ευημερίας έκανε μια προσπάθεια να αναπτύξει τόσο σε θεωρητικό επίπεδο την έννοια του δείκτη κοινωνικής ευημερίας, να γίνει όσο το δυνατόν πιο συγκεκριμένη και να είναι πιο προσδιορισμένη στο τρόπο που προκύπτει η κοινωνική ευημερία, καθώς επίσης έγινε και έρευνα με τη χρήση ερωτηματολογίου σε συγκεκριμένο δείγμα για να είναι πιο ολοκληρωμένη και συγκεκριμένη.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	6
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	7
ABSTRACT.....	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	10
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	13
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ–ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο – ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΗΜΕΡΙΑ.....	15
1.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ ΤΟΥ ΟΡΟΥ.....	15
1.2 ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	17
1.3 ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΚΑΙ ΑΤΟΜΟ	17
1.4 ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ	18
Γράφημα 1: Οι τρεις διαστάσεις των δεικτών	19
Γράφημα 2: Η εικόνα του κόσμου για το 2016	20
Πίνακας1. Οι πρώτες 95 χώρες στο The Social Progress Index.....	21
1.5 ΤΟ ΑΕΠ ΩΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	23
Γράφημα 3. Ποσοστό Μεταβολής ΑΕΠ, Ελλάδα (2007-2017).....	24
Γράφημα 4. Κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, Ελλάδα (2007- 2017).....	25
1.6 ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	26
Πίνακας 2. Δείκτης Ευτυχισμένου Πλανήτη για το έτος 2016 (Happy Planet Index).....	28
Πηγή: happyplanetindex.org/	28
1.7 ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΕ	29
1.7.1 ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	29
1.7.2 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	30
1.7.3 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	30
1.7.4 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	31
Πίνακας 3. Εξέλιξη του Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης, 1990-2014.....	32
1.7.5 ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΟΣ ΣΤΙΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (HDI)	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο – ΚΡΙΤΗΡΙΑ – ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ	34
2.1 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΣΕ ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	34

2.1.1 ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ.....	34
2.1.2 ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΥΓΕΙΑΣ.....	38
2.1.3 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	39
2.1.4 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ.....	39
2.2 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΧΩΡΑΣ	41
2.2.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	41
2.2.2 ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ	44
2.2.3 ΘΕΣΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ.....	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο – ΤΟ ΘΕΜΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ.....	49
3.1 Ο ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ ΜΕ ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΟΣΑ	49
Γράφημα 5: Σύγκριση Ελλάδας και χωρών ΟΟΣΑ.....	50
Γράφημα 6: Η ικανοποίηση από τη ζωή στην Ευρώπη.....	52
ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ.....	53
4.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	53
4.2 Η ΒΑΣΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΑΗΡ.....	55
4.3 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	58
4.3.1 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ.....	58
4.4 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ.....	59
Πίνακας 4: Αποτελέσματα Δημοσίων Υπαλλήλων – Λύκειο	59
Πίνακας 5: Αποτελέσματα Δημοσίων Υπαλλήλων – Πανεπιστήμιο – Διδακτορικό	60
Πίνακας 6: Αποτελέσματα Επιχειρηματίες - Λύκειο.....	60
Πίνακας 7: Αποτελέσματα Επιχειρηματίες – Πανεπιστήμιο – Διδακτορικό.....	61
Πίνακας 8: Αποτελέσματα Ιδιωτικοί Υπάλληλοι – Λύκειο	61
Πίνακας 9: Αποτελέσματα Ιδιωτικοί Υπάλληλοι – Πανεπιστήμιο – Διδακτορικό .	62
Διάγραμμα 1: Βαρύτητα κριτηρίων – Λύκειο.....	62
Διάγραμμα 2: Βαρύτητα κριτηρίων – Πανεπιστήμιο	63
4.5 ΑΝΑΛΛΥΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ	64
Πίνακας 10: Βαρύτητα Κριτηρίων – Δημόσιοι Υπάλληλοι – Λύκειο	64
Πίνακας 11: Βαρύτητα Κριτηρίων – Δημόσιοι Υπάλληλοι – Πανεπιστήμιο / Διδακτορικό.....	64
Πίνακας 12: Βαρύτητα Κριτηρίων – Επιχειρηματίες – Λύκειο	64
Πίνακας 13: Βαρύτητα Κριτηρίων – Επιχειρηματίες – Πανεπιστήμιο / Διδακτορικό	65
Πίνακας 14: Βαρύτητα Κριτηρίων – Ιδιωτικός Υπάλληλος – Λύκειο	65

Πίνακας 15: Βαρύτητα Κριτηρίων – Ιδιωτικός Υπάλληλος – Πανεπιστήμιο / Διδακτορικό.....	65
Διάγραμμα 3: Παρουσίαση υποκριτηρίων - Λύκειο	66
Διάγραμμα 4: Παρουσίαση υποκριτηρίων – Πανεπιστήμιο.....	67
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	68
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	70
ΕΛΛΗΝΙΚΗ.....	70
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ	70
ΙΣΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ	73

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Οι πρώτες 95 χώρες στο The Social Progress Index.....	21
Πίνακας 2. Δείκτης Ευτυχισμένου Πλανήτη για το έτος 2016 (Happy Planet Index)..	28
Πίνακας 3. Εξέλιξη του Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης, 1990-2014.....	32
Πίνακας 4: Αποτελέσματα Δημοσίων Υπαλλήλων – Λύκειο	59
Πίνακας 5: Αποτελέσματα Δημοσίων Υπαλλήλων – Πανεπιστήμιο – Διδακτορικό	60
Πίνακας 6: Αποτελέσματα Επιχειρηματίες - Λύκειο.....	60
Πίνακας 7: Αποτελέσματα Επιχειρηματίες – Πανεπιστήμιο – Διδακτορικό.....	61
Πίνακας 8: Αποτελέσματα Ιδιωτικοί Υπάλληλοι – Λύκειο	61
Πίνακας 9: Αποτελέσματα Ιδιωτικοί Υπάλληλοι – Πανεπιστήμιο – Διδακτορικό	62
Πίνακας 10: Βαρύτητα Κριτηρίων – Δημόσιοι Υπάλληλοι – Λύκειο	64
Πίνακας 11: Βαρύτητα Κριτηρίων – Δημόσιοι Υπάλληλοι – Πανεπιστήμιο / Διδακτορικό.....	64
Πίνακας 12: Βαρύτητα Κριτηρίων – Επιχειρηματίες – Λύκειο	64
Πίνακας 13: Βαρύτητα Κριτηρίων – Επιχειρηματίες – Πανεπιστήμιο / Διδακτορικό...	65
Πίνακας 14: Βαρύτητα Κριτηρίων – Ιδιωτικός Υπάλληλος – Λύκειο	65
Πίνακας 15: Βαρύτητα Κριτηρίων – Ιδιωτικός Υπάλληλος – Πανεπιστήμιο / Διδακτορικό.....	65

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ–ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1: Οι τρεις διαστάσεις των δεικτών	19
Γράφημα 2: Η εικόνα του κόσμου για το 2016	20
Γράφημα 3. Ποσοστό Μεταβολής ΑΕΠ, Ελλάδα (2007-2017).....	24
Γράφημα 4. Κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, Ελλάδα (2007- 2017).....	25
Γράφημα 5: Σύγκριση Ελλάδας και χωρών ΟΟΣΑ.....	50
Γράφημα 6: Η ικανοποίηση από τη ζωή στην Ευρώπη	52
Διάγραμμα 1: Βαρύτητα κριτηρίων – Λύκειο.....	62
Διάγραμμα 2: Βαρύτητα κριτηρίων – Πανεπιστήμιο	63
Διάγραμμα 3: Παρουσίαση υποκριτηρίων - Λύκειο	66
Διάγραμμα 4: Παρουσίαση υποκριτηρίων – Πανεπιστήμιο.....	67

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο – ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΗΜΕΡΙΑ

1.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ ΤΟΥ ΟΡΟΥ

Πολλοί συγγέουν συχνά τον όρο ευημερία με τον όρο ευμάρεια, δηλαδή ευζωία κυρίως από την οπτική της άνετης διαβίωσης. Όμως υπό ένα στενότερο πρίσμα το νόημα που έχει ο όρος έχει έναν περισσότερο κοινωνικοοικονομικό χαρακτήρα και αναφέρεται στην άνεση ή τη βελτίωση, των συνθηκών ζωής μίας κοινωνίας σε συνάρτηση με το εισόδημα και στο μέτρο βεβαίως που οι συνθήκες την επηρεάζουν.

Οι οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι η ευημερία και η ανάπτυξη μιας χώρας υπολογίζεται από οικονομικούς όρους με τη βοήθεια χρήσης δεικτών κυρίως το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν. Παρόλα αυτά, οι ερευνητές που έχουν μελετήσει την έννοια της ευημερίας καταλήγουν σε συμπεράσματα ότι οι οικονομικοί δείκτες και μόνο δεν είναι ικανοί να αντικατοπτρίσουν και να διεξάγουν ακριβή συμπεράσματα για την κατάσταση και την ευημερία μιας κοινωνίας. (McLellan, και συν. 2012)

Είναι ένας όρος που έχει ερευνηθεί – μελετηθεί πάρα πολύ τις τελευταίες δεκαετίες. Διάφορες έρευνες σε πολλές χώρες παγκοσμίως, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα και η GallupWorldPoll, έχουν αναδείξει τις διαφορές μεταξύ των διάφορων χωρών. Το Ηνωμένο Βασίλειο είναι πρωτοπόρος σ' αυτόν τον τομέα, καθώς συχνά πυκνά δημοσιεύεται ένας μεγάλος αριθμός περιοδικών που αναφέρονται στην κοινωνική ευημερία των κρατών.

Η Βρετανική κυβέρνηση θεωρεί ότι είναι απαραίτητο να αναθεωρούνται οι εκθέσεις που αναφέρουν τους τρόπους βελτίωσης της ευημερίας των κατοίκων. Ενδιαφέρεται για τις τυχόν παραλείψεις ή προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι υπήκοοί της χώρας, προκειμένου να τα αντιμετωπίσουν και να βελτιώσουν το κοινωνικό τους επίπεδο.

Έχουν αναγνωριστεί διάφορες μορφές που μπορεί να πάρει η ευημερία: φυσική (που σχετίζεται π.χ. με τα επίπεδα υγείας), υλική (που έχει να κάνει π.χ. με τα υλικά αγαθά και το εισόδημα), συναισθηματική (που έχει να κάνει με τα συναισθήματα) και τέλος κοινωνική (που αφορά τις διαπροσωπικές σχέσεις στα πλαίσια της κοινότητας) (Felce & Perry, 1995). Η κοινωνική ευημερία ειδικότερα μπορεί να επηρεαστεί (αν και δεν συνδέεται με σχέση αιτίου-αιτιατού) από την οικονομική πολιτική που εφαρμόζεται από την εκάστοτε κυβέρνηση, από την (οικονομική) δραστηριότητα διαφόρων

ιδιωτικών επιχειρήσεων ή ακόμη και από εθελοντικές οργανώσεις (Timms & Timms, 1982). Έτσι, η αισθανόμενη υποκειμενική ικανοποίηση από διάφορους τομείς της ζωής (π.χ. εργασία, οικογένεια, ψυχαγωγικές δραστηριότητες κλπ.) μπορούν και αυτοί να προσδιορίσουν τα επίπεδα ατομικής και κοινωνικής ευημερίας καλύτερα και όχι απαραίτητα σε συνάρτηση με αντικειμενικούς παράγοντες (π.χ. ύψος εισοδήματος), ενώ φαίνεται ότι σχετίζεται και με την ποιότητα ζωής (Bayer et al., 1998; Meeberg, 1993; Smith, 2000).

Η «ευημερία» είναι κάτι συγκεκριμένα ουσιαστικό, που σημαίνει ότι μπορεί να αυξηθεί, να βελτιωθεί ή και να απειληθεί. Είναι κάτι γενικό το οποίο περιλαμβάνει κάτι πιο συγκεκριμένο συνήθως για την υγεία των παιδιών και την ευρύτερη ευημερία. Είναι κάτι με αρκετά συστατικά ή παραλλαγές συνήθως συναισθηματική, σωματική και κοινωνική ευημερία. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί μαζί με μια απλή φράση, πιο συγκεκριμένα υγεία και ευημερία. Μπορεί να δημιουργηθεί ως προέκταση για να συγκεντρώσει μια σειρά από άλλα στοιχεία ή για να συλλέξει πλήθος στοιχείων. Μπορεί να λειτουργήσει σαν ένα επίθετο ή σαν προσδιορισμός για ένα ουσιαστικό. Δεν επικρίθηκε ποτέ ως ιδανικό ή φιλόδοξο κανενός καθώς δεν υποστηρίζει ότι η ευημερία είναι κάτι κακό. Δεν υπάρχει αντίθετη έννοια γιατί δε μπορεί να προσδιοριστεί ένας ορισμός. (Ereaut και Whitting, 2008)

Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι η λέξη ευημερία είναι κάπως περίεργη καθώς περιέχει πολυάριθμες ερμηνείες και παραλλαγές. Λειτουργεί σαν ένα εργαλείο το οποίο μπορεί να συμπληρώσει, να διακρίνει, να ξεχωρίσει κάτι που είναι καλό. Είναι δηλαδή, ένα πολυδιάστατο στοιχείο το οποίο συμπεριλαμβάνει συναισθήματα κοινωνικά και λειτουργικά στοιχεία και χρησιμοποιείται ευρέως ως συνώνυμο της ευτυχίας, της ποιότητας ζωής και της ικανοποίησης των ατόμων από τη ζωή.

Η «ευημερία» είναι κάτι περισσότερο από την ευτυχία. Εκτός του να νιώθει κάποιος ευτυχισμένος και χαρούμενος, ευημερία σημαίνει ανάπτυξη του ατόμου, ολοκλήρωση του καθώς και συνεισφορά στην κοινότητά του. (Shah και Marks, 2004)

«Ευημερία» είναι μια δυναμική κατάσταση στην οποία τα άτομα είναι σε θέση να αναπτύξουν τους εαυτούς τους, να εργαστούν παραγωγικά και δημιουργικά, να χτίσουν ισχυρές και θετικές σχέσεις με τους άλλους και να συμβάλλουν στην κοινότητά τους. (ForesightMentalCapitalandWellbeing, 2008)

1.2 ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Η λέξη «πολιτισμός» χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον από το νεοέλληνα διαφωτιστή Αδαμάντιο Κοραή τον 18^ο αιώνα. Χρησιμοποιείται όταν θέλουμε να δείξουμε τη σύνθεση μιας κοινωνίας (πολυπολιτισμική κοινωνία), την επιστημονική πρόοδο, την αναβάθμιση των θεσμών, το επίπεδο διαβίωσης και κοινωνικής συμβίωσης καθώς και το σύνολο των ανθρωπίνων επιτευγμάτων.

Ωστόσο, την περίοδο του διαφωτισμού, πολλοί συσχετίζουν τον όρο «πολιτισμός» με τον όρο «κουλτούρα». Οι όροι αυτοί όμως αντιπροσωπεύουν μόνο το βαθμό ανάπτυξης μιας κοινωνίας, αφού η έννοια της «κουλτούρας» αναφέρεται στο επίπεδο της μόρφωσης και της παιδείας, στον τρόπο σκέψης μιας κοινωνίας, στα ήθη, στις πνευματικές αξίες, στον τρόπο ζωής, στη θρησκεία καθώς και στην ενασχόληση με τις τέχνες. Πολλά φιλοσοφικά ρεύματα και ιδεολογίες που αναπτύχθηκαν κατά την περίοδο της βιομηχανικής επανάστασης, (ο ρομαντισμός, η νεωτερικότητα, η ριζοσπαστική παράδοση, η συντηρητική παράδοση, κλπ), προσπάθησαν να εξηγήσουν αλλά και να διαχωρίσουν την υλική ανάπτυξη (πολιτισμός), από την πνευματική ανάπτυξη (κουλτούρα). Σήμερα οι δυο έννοιες σχεδόν ταυτίζονται, ενώ θεωρείται σκόπιμο να εξετάζονται οι αξίες και τα ήθη παράλληλα με την τεχνολογική και υλική πρόοδο.

1.3 ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΚΑΙ ΑΤΟΜΟ

Σύμφωνα με τη νεοκλασική θεωρία, ο άνθρωπος έχει ως κριτήριο των επιλογών του τη μεγιστοποίηση της ωφέλειας, χρησιμότητας ή ευχαρίστησης και αρνητικά την ελαχιστοποίηση του κόστους ή της δυσαρέσκειας. Συνεπώς, ένα λογικό άτομο επιλέγει μεταξύ δύο καταστάσεων, εκείνη που του προκαλεί τη μεγαλύτερη ωφελιμότητα ή ευχαρίστηση. Επομένως, η ατομική ευημερία του ανθρώπου μπορεί να μετρηθεί από το ύψος της ωφελιμότητας ή ευχαρίστησης που του προκαλούν οι διάφορες επιλογές του.

Πρέπει όμως να γίνει σαφής διάκριση μεταξύ της ατομικής ωφέλειας και της κοινωνικής ευημερίας. Η διάκριση αυτή βασίζεται στο μέγεθος της ευχαρίστησης, το οποίο δεν είναι μετρήσιμο και δε μπορεί να εκφραστεί με αριθμητικές μονάδες.

Δηλαδή, την ευχαρίστηση που προκαλείται σε ένα άτομο, και πολύ περισσότερο σε διαφορετικά άτομα, από διαφορετικά πράγματα ή ακόμα και από το ίδιο πράγμα κάτω από διαφορετικές συνθήκες. Δεν υπάρχει μέτρο με το οποίο να είναι δυνατή η σύγκριση ψυχικών καταστάσεων.

Η ευχαρίστηση λαμβάνει διαφορετικές διαστάσεις ανάλογα με το είδος και την προσωπικότητα του κάθε υποκειμένου. Για παράδειγμα μπορεί να επιλέξω μεταξύ της Χ κατάστασης (επίσκεψη στο μουσείο) και της Ψ (να παίζω με τα παιδιά μου) αυτό δεν σημαίνει ότι η επιλογή μου βασίστηκε στην σύγκριση δυο ποσοτήτων του ίδιου πράγματος, η ευχαρίστηση από τα δύο πράγματα είναι διαφορετική.

Η ευχαρίστηση μπορεί να διαφέρει και σε πολύ μεγαλύτερη έκταση όταν αναφερόμαστε σε δύο διαφορετικά άτομα. Δηλαδή δεν είναι δυνατή η διαπροσωπική σύγκριση πνευματικών καταστάσεων όπως είναι η ωφέλεια ή χρησιμότητα ή ευχαρίστηση.

Συνεπώς, δεν μπορούμε να στηριχθούμε στην μέτρηση της ευχαρίστησης για να αποφασίσουμε αν, για παράδειγμα, μια αναδιανομή αυξάνει ή μειώνει την κοινωνική ευημερία διότι δεν μπορούμε να μετρήσουμε κατά πόσο μειώνεται η ευχαρίστηση εκείνου που του παίρνουμε κάτι και κατά πόσο αυξάνει η ευχαρίστηση εκείνου που του δίνουμε κάτι.

Το βασικότερο είναι να βρούμε τη πηγή της ευχαρίστησης, καθώς σύμφωνα με τη νεοκλασική παράδοση, εκείνο που κάνει τον άνθρωπο να νιώθει ευχάριστα είναι η κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών, η ποικιλία των οποίων δεν έχει όρια αφού οι ανάγκες των ανθρώπων είναι απεριόριστες.

1.4 ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ

Ο δείκτης κοινωνικής ευημερίας ή Social Progress Index (SPI) είναι ένας νέος τρόπος μέτρησης της κοινωνικής ευημερίας και προόδου που επιχειρεί να υπερβεί το καθιερωμένο ΑΕΠ-Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα. Ο Michael Green επικεφαλής του Social Progress Imperative, δημιούργησε το 2014 μαζί με την ομάδα του τους Δείκτες Κοινωνικής Ευημερίας. Βέβαια η πρωτοποριακή αυτή εργασία είχε ως βασική

έμπνευση την έκθεση τις επιτροπής χωρίς αυτήν το έργο του θα ήταν αδιανόητο διότι βασίστηκε στις εργασίες τους.

Ο στόχος είναι αυτός ο δείκτης να επανακαθορίσει τον τρόπο που ορίζουμε την πρόοδο και την επιτυχία κρατών και κοινωνιών λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως η πρόσβαση στο νερό και το ηλεκτρικό, η φτώχεια, η θρησκευτική ανοχή. Σε συνδυασμό με το ΑΕΠ μπορεί να δώσει μια ολιστική εικόνα για την πρόοδο μιας κοινωνίας.

Ο Δείκτης Κοινωνικής Προόδου (SPI) μετράει το κατά πόσον ικανοποιούνται και καλύπτονται βασικές ανθρώπινες και κοινωνικές ανάγκες και κατατάσσει τις χώρες με βάση αυτό, και όχι με το ΑΕΠ ή άλλους «παραδοσιακούς» δείκτες ανάπτυξης.

Οι δείκτες αυτοί ορίζουν βάσει τριών διαστάσεων τι σημαίνει «μια καλή κοινωνία».

Οι διαστάσεις είναι οι εξής:

- a) Βασικές ανθρώπινες ανάγκες (φαγητό, νερό, στέγη, ασφάλεια),
- b) Υποδομές για ευημερία (βασική εκπαίδευση, πληροφόρηση, υγεία και βιώσιμο περιβάλλον) και
- c) Ευκαιρίες (αν έχουν οι πολίτες δικαιώματα, ελεύθερη βούληση, είναι ελεύθεροι διακρίσεων, έχουν πρόσβαση στην ανώτερη εκπαίδευση).

Γράφημα 1: Οι τρεις διαστάσεις των δεικτών

Social Progress Index component-level framework

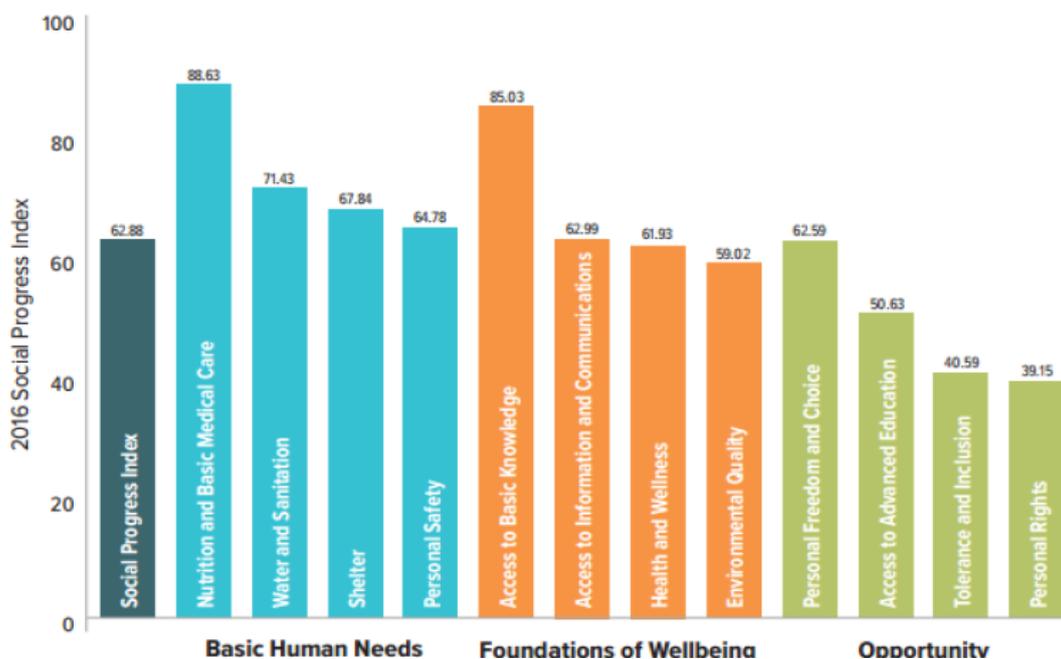

Πηγή: SocialProgressIndex, 2016

Οι δώδεκα αυτές συνιστώσες συνεκτιμήθηκαν μαζί με δεδομένα που συγκεντρώθηκαν από διάφορες διεθνείς πηγές για την αξιολόγηση 133 χωρών έτσι ώστε να υπάρξει κατάταξη με τις πιο ευημερούσες κοινωνικά. Το 2015, για πρώτη φορά, υπήρξε συνολική βαθμολογία για τον κόσμο.

Παρακάτω παρουσιάζονται τα τελευταία στοιχεία για την εικόνα του κόσμου για το 2016.

Γράφημα 2: Η εικόνα του κόσμου για το 2016

Πηγή: Social Progress Index, 2016

Πίνακας1. Οι πρώτες 95 χώρες στο The Social Progress Index

Κατάταξη	Χώρα	Κοινωνική Πρόοδος	Κατάταξη	Χώρα	Κοινωνική Πρόοδος	Κατάταξη	Χώρα	Κοινωνική Πρόοδος
Πολύ Υψηλή κοινωνική πρόοδος			Υψηλή κοινωνική πρόοδος			Κάτω της Μέσης κοινωνική πρόοδος		
1	Φινλανδία	90,09	33	Κροατία	77,68	64	Ελ Σαλβαδόρ	66,36
2	Καναδάς	89,49	34	Λιθουανία	76,94	65	Σαουδική Αραβία	66,30
3	Δανία	89,39	35	Ουγγαρία	76,88	66	Λευκορωσία	66,18
4	Αυστραλία	89,13	36	Λετονία	76,19	67	Αρμενία	66,05
5	Ελβετία	88,87	37	Ισραήλ	75,32	68	Φιλιππίνες	65,92
6	Σουηδία	88,80	38	Αργεντινή	75,20	69	Βοσνία και Ερζεγοβίνη	65,84
7	Νορβηγία	88,70	Άνω της Μέσης κοινωνική πρόοδος			70	Δομινικανή Δημοκρατία	65,65
8	Ολλανδία	88,65	39	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	73,69	71	Ιορδανία	65,43
9	Ηνωμένο Βασίλειο	88,58	40	Μαυρίκιος	73,24	72	Βολιβία	64,73
10	Νέα Ζηλανδία	88,45	41	Παναμάς	73,02	73	Μολδαβία	64,73
11	Ισλανδία	88,45	42	Ρουμανία	72,23	74	Λίβανος	64,42
12	Ιρλανδία	87,94	43	Βουλγαρία	72,14	75	Ρωσία	64,19
13	Αυστρία	86,60	45	Κουβέιτ	71,84	77	Αζερμπαϊτζάν	63,75
14	Ιαπωνία	86,54	46	Βραζιλία	71,70	78	Νικαράγουα	63,03
15	Γερμανία	86,42	47	Σερβία	71,55	79	Κιργιστάν	62,91
16	Βέλγιο	86,19	48	Κολομβία	70,84	80	Μογγολία	62,80
17	Ισπανία	85,88	49	Περού	70,09	81	Βενεζουέλα	62,60
18	Γαλλία	84,79	50	Μαλαισία	70,08	82	Ινδονησία	62,27
19	Ηνωμένες Πολιτείες	84,62	51	Μεξικό	70,02	83	Σρι Λάνκα	62,21
20	Σλοβενία	84,27	52	Αλβανία	69,78	84	Κίνα	62,10
21	Πορτογαλία	83,88	53	Εκουαδόρ	69,56	85	Ναμίμπια	62,01
22	Τσέχικη Δημοκρατία	82,80	54	Γεωργία	69,17	86	Μαρόκο	61,92
23	Εσθονία	82,62	55	Μαυροβούνιο	68,17	87	Γουατεμάλα	61,68
24	Ιταλία	82,49	56	Τυνησία	68,00	88	Αλγερία	61,18
25	Χιλή	82,12	57	Μακεδόνια	67,88	89	Αίγυπτος	60,74
26	Δημοκρατία της Κορέας	80,92	58	Τουρκία	67,82	90	Ονδούρα	60,64
27	Κύπρος	80,75	59	Νότια Αφρική	67,60	91	Ουζμπεκιστάν	60,49
28	Ουρουγουάη	80,12	60	Παραγουάη	67,44	92	Γκάνα	60,37
29	Κόστα Ρίκα	80,12	61	Ταϊλάνδη	67,43	93	Ιράν	59,45
30	Πολωνία	79,76	62	Μποτσουάνα	67,03	94	Τατζικιστάν	58,78
31	Σλοβακία	78,96	Κάτω της Μέσης κοινωνική πρόοδος			95	Νεπάλ	57,40
32	Ελλάδα	78,27	63	Ουκρανία	66,43			

Πηγή: <http://www.socialprogressimperative.org>

Στον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι την «κορυφαία βαθμίδα» όσον αφορά την κοινωνική πρόοδο, την αποτελούν δώδεκα χώρες. Οι χώρες αυτές έχουν συγκεντρώσει συνολική βαθμολογία μεταξύ 90,09 και 87,94. Αξιοσημείωτο είναι ότι πέντε από τις δώδεκα χώρες είναι από τη Σκανδιναβία.

1.5 ΤΟ ΑΕΠ ΩΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

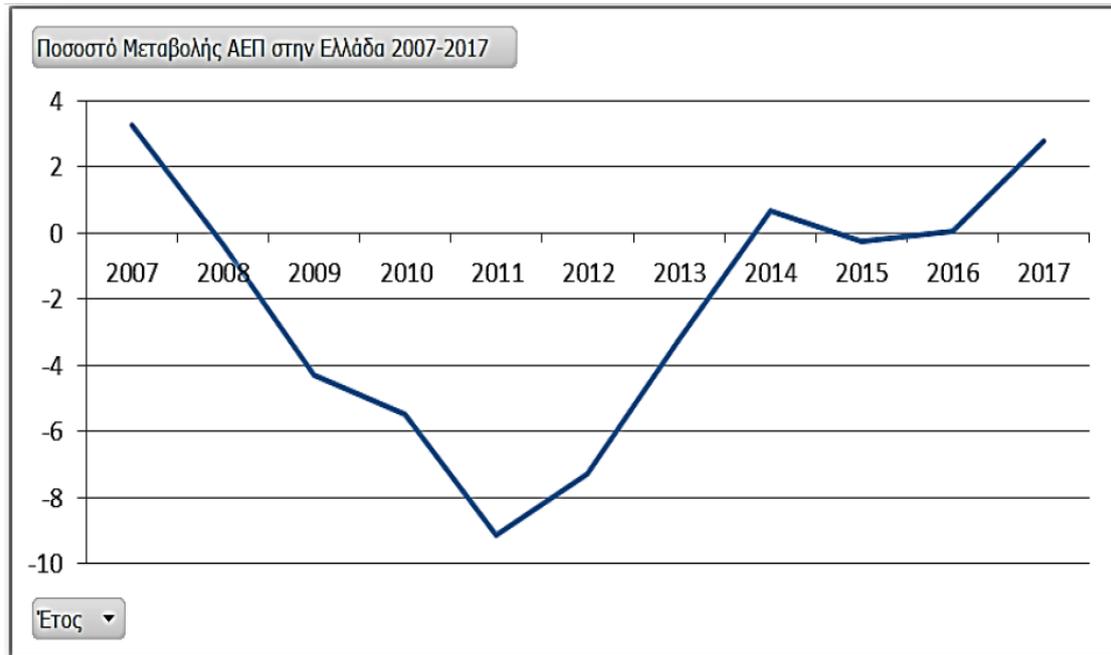
Το ΑΕΠ μετρά σε χρηματικές μονάδες το σύνολο των τελικών προϊόντων και υπηρεσιών που παράγονται ετήσια σε μια οικονομία και διακινούνται μέσω της αγοράς. Η ετήσια αύξηση του ΑΕΠ για μια δεδομένη χρονική περίοδο αποτελεί μέτρο μεγέθυνσης. Το κατά κεφαλή ΑΕΠ αποτελεί το πιο απλό μέτρο οικονομικής ανάπτυξης. Η ευκολία χρήσης του ΑΕΠ παρέχει τη δυνατότητα για διαχρονικές και διεθνείς συγκρίσεις. Στην περίπτωση των διεθνών συγκρίσεων το ΑΕΠ κάθε χώρας μετατρέπεται σε τιμές ενός κοινού νομίσματος (δολάρια ΗΠΑ) χρησιμοποιώντας τις τιμές συναλλάγματος. Εναλλακτικά μετατρέπεται σε ισοδύναμα αγοραστικής δύναμης (σπανιότερα).

Υπάρχουν όμως σημαντικοί περιορισμοί στη χρήση του ΑΕΠ ως μέτρου ευημερίας κυρίως γιατί δεν περιλαμβάνει αγαθά που δεν αποτιμώνται ή περιέχει την αξία αγαθών που ενδεχομένως δεν αυξάνουν την ευημερία. Σημαντικοί επίσης περιορισμοί είναι ότι στο ΑΕΠ καταγράφεται η αύξηση της παραγωγικότητας όχι όμως η ανισότητα της διανομής και οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της αύξησης της οικονομικής δραστηριότητας.

Αν και όπως προαναφέρθηκε, και πέρα των ενστάσεων οι οποίες προκύπτουν γύρω από την αρτιότητα και την ευστοχία με την οποία προσεγγίζει την οικονομική ευημερία σε συνάρτηση με τον ανθρώπινο παράγοντα, το ΑΕΠ κατασκευάστηκε για να μετρά την οικονομική δραστηριότητα, η οποία ύστερα από την οικονομική κρίση έχει τεράστιες απώλειες.

Η οικονομική δραστηριότητα έχει καταρρεύσει την χρονική περίοδο 2008-2013, το 2014 παρουσιάζεται βελτίωση της οικονομικής κατάστασης ενώ 2015-2017 σύμφωνα με τις εκτιμήσεις αναμένεται μεγαλύτερη βελτίωση.

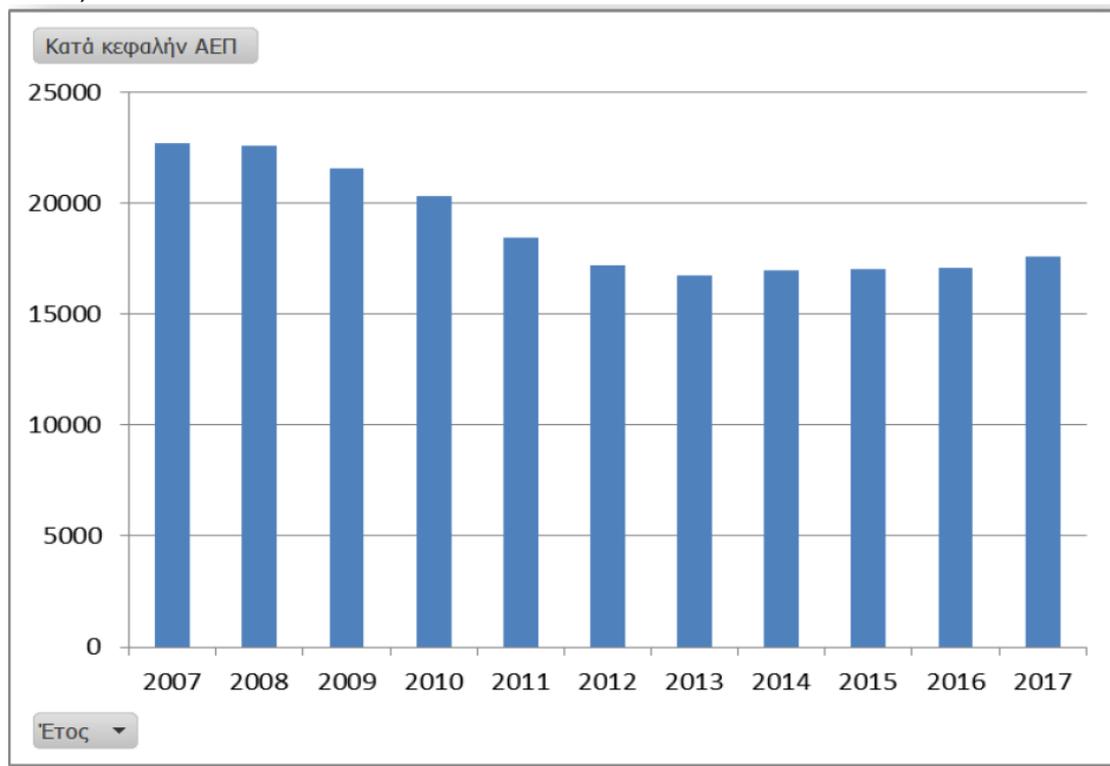
Γράφημα 3. Ποσοστό Μεταβολής ΑΕΠ, Ελλάδα (2007-2017)

Πηγή IMF Επεξεργασία στοιχείων από τον συγγραφέα (2016-2017 Εκτιμώμενα)

Κατά συνέπεια, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ έχει μειωθεί το διάστημα 2007-2017.

Γράφημα 4. Κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, Ελλάδα (2007-2017)

Πηγή IMF Επεξεργασία στοιχείων από τον συγγραφέα (2016-2017 Εκτιμώμενα)

1.6 ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Για την αντιμετώπιση των περιορισμών του ΑΕΠ ως δείκτη «ολοκληρωμένης» ή κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης διεθνείς οργανισμοί όπως ο ΟΗΕ, ο ΟΟΣΑ και το Διεθνές Γραφείο Εργασίας εξετάζουν επιπρόσθετα:

- Τη διάρθρωση του ΑΕΠ (κλαδική, ιδιωτική και δημόσια, εξωτερικό εμπόριο κοκ)
- Δείκτες διανομής εισοδήματος και φτώχειας
- Δείκτες απασχόλησης, ανεργίας, υποαπασχόλησης
- Κοινωνικοί δείκτες πρόσβασης σε εκπαίδευση, περίθαλψη
- Περιβαλλοντικοί δείκτες

Σημαντική είναι η προσπάθεια από τη δεκαετία του 1960 και μετά να κατασκευαστούν ειδικοί δείκτες «κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης» ή «ανθρώπινης ανάπτυξης» (η ονοματολογία των δεικτών αντανακλά μεταβολές στις θεωρητικές προσεγγίσεις και πολιτικές που αναφέρθηκαν στην αρχή του κεφαλαίου). Η εν λόγω περίοδος μπορεί να χαρακτηριστεί ως «κοινωνικό στάδιο» των δεικτών προόδου μιας κοινωνίας.

Οι δείκτες κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης είναι συνήθως σύνθετοι δείκτες δηλαδή προκύπτουν από τη σύνθεση επιμέρους δεικτών ακολουθώντας κάποια μέθοδο στάθμισης.

Στη συνέχεια παρατίθεται μια σύντομη περιγραφή τριών δεικτών στον τομέα αυτό.

1. Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Human Development Index/HDI) αποτελεί μέσο αξιολόγησης της προόδου μιας κοινωνίας και των ομάδων που την απαρτίζουν. Το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών (UNDP) χρησιμοποιεί από το 1993 τη μέθοδο αυτή με την οποία καταρτίζει ετήσιες εκθέσεις σχετικά με την κατάσταση σε κάθε χώρα. Εκτός από το εισόδημα λαμβάνονται υπόψη το προσδόκιμο επιβίωσης, ο βαθμός αλφαριθμητισμού και το επίπεδο κατάρτισης. Από το 1977 δημοσιεύεται και ο Δείκτης Ανθρώπινης Φτώχειας στον οποίο λαμβάνονται υπόψη η πρόσβαση στην εκπαίδευση, σε ασφαλή τρόφιμα και πόσιμο νερό καθώς και σε υπηρεσίες της υγειονομικής περίθαλψης.

2. Το Οικολογικό Αποτύπωμα (Ecological Footprint) βασίζεται στην υπόθεση ότι η κατανάλωση μπορεί να υπολογιστεί ως η έκταση που απαιτείται για την παραγωγή των καταναλωθέντων αγαθών. Αυτό επιτρέπει τη σύγκριση του περιβαλλοντικού αντίκτυπου της καταναλωτικής συμπεριφοράς (του τρόπου ζωής), των διαφόρων πληθυσμιακών ομάδων σε διάφορες χώρες. Για την ικανοποίηση των ατομικών καταναλωτικών αναγκών, διατίθενται παγκοσμίως 1,8 εκτάρια καλλιεργήσιμης γης ανά κάτοικο. Οι διαφορές είναι ωστόσο τεράστιες: στις Ηνωμένες Πολιτείες το μέσο οικολογικό αποτύπωμα ανέρχεται σε 9,6 εκτάρια κατά κεφαλήν, ενώ στο Μπαγκλαντές μόλις σε 0,5. Αν δεν αλλάξει ο πολιτικός προσανατολισμός, τα προβλήματα αυτά θα οξυνθούν. Το διαθέσιμο καλλιεργήσιμο έδαφος μειώνεται διαρκώς λόγω της διάβρωσης του εδάφους και της απερίμωσης, ο αυξανόμενος πληθυσμός της γης συντελεί ώστε ολοένα περισσότεροι άνθρωποι να μοιράζονται αυτές τις μειωμένες εκτάσεις ενώ συγχρόνως αυξάνεται η ζήτηση εφόσον οι άνθρωποι καταναλώνουν περισσότερο όσο αυξάνεται η ευμάρεια.
3. Το Happy Planet Index (HPI) είναι ένας δείκτης της ανθρώπινης ευημερίας και περιβαλλοντικών επιπτώσεων που εισήχθη από το New Economics Foundation (NEF) το 2006 [<http://www.neweconomics.org/>]. Το HPI αμφισβητεί το ΑΕΠ που το θεωρεί ακατάλληλο δείκτη, καθώς ο τελικός στόχος των περισσότερων ανθρώπων δεν είναι το κυνήγι του πλούτου, αλλά η επιδίωξη μιας ευτυχισμένης και υγιούς ζωής. Επιπλέον, δίνει έμφαση στην έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης και του περιβαλλοντικού κόστους. Το HPI λαμβάνει, μεταξύ άλλων, υπόψη του την υποκειμενική αντίληψη των κατοίκων μιας χώρας για την ευτυχισμένη ζωή, το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση, αλλά και οικολογικό αποτύπωμα ανά κάτοικο.

Στον παρακάτω Πίνακα απεικονίζονται οι πρώτες είκοσι χώρες σύμφωνα με τον Δείκτη Happy Planet για το έτος 2016. Όπως είναι φανερό στην πρώτη εικοσάδα οι χώρες που κυριαρχούν είναι των περιοχών της Αμερικής και Ασίας Ειρηνικού, από χώρες τις Ευρώπης η Νορβηγία έχει την 17η θέση , η Ισπανία την 15η και η Ολλανδία την 18η θέση. Η Ελλάδα για το έτος 2016 βρισκόταν στην 89η θέση.

Πίνακας 2. Δείκτης Ευτυχισμένου Πλανήτη για το έτος 2016 (Happy Planet Index).

ΗΡΙ Κατάταξη	Χώρα	Προσδόκιμο ζωής(χρόνια)	Ευημερία (0-10)	Ανισότητα των αποτελεσμάτων	Οικολογικό Αποτύπωμα (πεί/ κάτοικο)	Δείκτης ευτυχισμένου πλανήτη
1	Κόστα Ρίκα	79,1	7,3	15%	2,8	44,7
2	Μεξικό	76,4	7,3	19%	2,9	40,7
3	Κολομβία	73,7	6,4	24%	1,9	40,7
4	Βανουάτου	71,3	6,5	22%	1,9	40,6
5	Βιετνάμ	75,5	5,5	19%	1,7	40,3
6	Παναμάς	77,2	6,9	19%	2,8	39,5
7	Νικαράγουα	74,3	5,4	25%	1,4	38,7
8	Μπανγκλαντές	70,8	4,7	27%	0,7	38,4
9	Ταϊλάνδη	74,1	6,3	15%	2,7	37,3
10	Εκουαδόρ	75,4	6,0	22%	2,2	37,0
11	Τζαμάικα	75,3	5,6	21%	1,9	36,9
12	Νορβηγία	81,3	7,7	7%	5,0	36,8
13	Αλβανία	77,3	5,5	17%	2,2	36,8
14	Ουρουγουάη	76,9	6,4	18%	2,9	36,1
15	Ισπανία	82,2	6,3	10%	3,7	36,0
16	Ινδονησία	68,5	5,4	21%	1,6	35,7
17	Ελ Σαλβαδόρ	72,5	5,9	22%	2,1	35,6
18	Ολλανδία	81,2	7,5	4%	5,3	35,3
19	Αργεντινή	75,9	6,5	16%	3,1	35,2
20	Φιλιππίνες	67,9	5,0	26%	1,1	35,0

Πηγή: happyplanetindex.org/

1.7 ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΕ

1.7.1 ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η ανθρώπινη ανάπτυξη ορίζεται ως: μια διαδικασία διεύρυνσης των επιλογών των ανθρώπων. Κατ' αρχήν, οι επιλογές αυτές μπορεί να είναι άπειρες και αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου. Αλλά σε όλα τα επίπεδα της ανάπτυξης, οι τρεις βασικές επιλογές είναι να ζήσουν οι άνθρωποι μια μακρά και υγιή ζωή, να αποκτήσουν γνώσεις και να έχουν πρόσβαση σε πόρους που απαιτούνται για ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο. Εάν αυτές οι βασικές επιλογές δεν είναι διαθέσιμες, πολλές άλλες ευκαιρίες παραμένουν απρόσιτες. Αλλά η ανθρώπινη ανάπτυξη δεν τελειώνει εκεί. Πρόσθετες επιλογές, που έχουν μεγάλη αξία για τους ανθρώπους, κυμαίνονται από την πολιτική, οικονομική και κοινωνική ελευθερία μέχρι ευκαιρίες για να είναι δημιουργικοί και παραγωγικοί, και να απολαμβάνουν τον προσωπικό αυτοσεβασμό και να διασφαλίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η ανθρώπινη ανάπτυξη έχει δύο όψεις: το σχηματισμό των ανθρώπινων ικανοτήτων (όπως η βελτίωση της υγείας, των γνώσεων και των δεξιοτήτων) και τη χρήση των κεκτημένων ικανοτήτων τους για αναψυχή, παραγωγικούς σκοπούς και για συμμετοχή στα πολιτιστικά, κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα. Αν δεν υπάρχει ισορροπία ανάμεσα σ αυτά τα δύο αυτό μπορεί να οδηγήσει τους ανθρώπους σε απογοήτευση. Σύμφωνα με αυτήν την έννοια της ανθρώπινης ανάπτυξης, το εισόδημα είναι μόνο μία επιλογή που οι άνθρωποι θα ήθελαν να έχουν, αν και σημαντική. Αλλά δεν είναι το σύνολο της ζωής τους. Η ανάπτυξη πρέπει, ως εκ τούτου, να είναι κάτι περισσότερο από την αύξηση του εισοδήματος και του πλούτου. Το επίκεντρό της πρέπει να είναι οι άνθρωποι.

Ο παραπάνω ορισμός είναι εκείνος που δόθηκε για πρώτη φορά επίσημα στην ανθρώπινη ανάπτυξη και παρουσιάστηκε το 1990 στην πρώτη έκθεση για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη. Στις αρχές του ίδιου έτους ο οικονομολόγος Mahbubul Hag πρότεινε το σύνθετο Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Human Development Index—HDI), ο οποίος μπορεί να μετρήσει την ανθρώπινη ανάπτυξη μιας περιοχής εξετάζοντας κάποιες βασικές διαστάσεις της ανθρώπινης ανάπτυξης.

1.7.2 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης(ΔΑΑ) είναι ένας σύνθετος δείκτης ο οποίος δημοσιεύεται ετήσια από το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Development Programme–UNDP51) στην έκδοση για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη(The Human Development Report). Δημιουργήθηκε για να τονίσει ότι οι άνθρωποι και οι δυνατότητες τους θα πρέπει να είναι τα τελικά κριτήρια για την αξιολόγηση της ανάπτυξης μιας χώρας, όχι η οικονομική ανάπτυξη από μόνη τους. Αποτελεί έναν από τους πιο δημοφιλείς δείκτες μετά το ΑΕΠ και βασικός στόχος του είναι η ταξινόμηση των χωρών ανάλογα με το επίπεδο τους ανθρώπινης ανάπτυξής τους.

1.7.3 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Για να μπορεί να συμπεριληφθεί μια χώρα στον υπολογισμό του δείκτη χρειάζεται να υπάρχουν πρόσφατα, αξιόπιστα και συγκρίσιμα στοιχεία για 3 συστατικά τα οποία αποτελούν τους 3 πυλώνες του δείκτη. Αυτά είναι:

1. Υγεία
2. Εκπαίδευση
3. Βιοτικό επίπεδο

Κάθε ένας από τους 3 παραπάνω πυλώνες υπολογίζεται από τον αντίστοιχο υποδείκτη: η υγεία από τον υποδείκτη του προσδόκιμου ζωής, η εκπαίδευση από τον υποδείκτη της εκπαίδευσης και το βιοτικό επίπεδο από τον υποδείκτη του εισοδήματος. Ο ΔΑΑ υπολογίζεται ως ο γεωμετρικός όρος του γινομένου των 3 υποδεικτών.

Αυτός ο τρόπος υπολογισμού ισχύει από το 2010 και μετά. Μέχρι τότε ο τελικός δείκτης υπολογιζόταν ως το 1/3 του κάθε υποδείκτη (υπήρχαν διαφορετικοί υποδείκτες).

Το προσδόκιμο ζωής αφορά τα χρόνια τα οποία αναμένεται να ζήσει ένα μωρό σε μια χώρα αν τα ποσοστά θνησιμότητας που επικρατούν κατά τη γέννησή του παραμείνουν ίδια σε όλη τη διάρκεια ζωής του, ο μέσος όρος ετών σχολικής φοίτησης

είναι τα χρόνια που ένα άτομο 25 χρονών έχει περάσει μέχρι στιγμής στο σχολείο, τα αναμενόμενα έτη σχολικής εκπαίδευσης αφορούν τα χρόνια που ένα παιδί 5 χρονών θα περάσει στο σχολείο σε όλη του τη ζωή και τέλος το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εθνικό εισόδημα είναι το κατά κεφαλήν εθνικό εισόδημα που έχουν οι άνθρωποι σε μονάδες αγοραστικής δύναμης.

1.7.4 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης αποτελεί έναν πολύ δημοφιλή δείκτη ο οποίος από πολλούς θεωρείται ως αντικαταστάτης του Α.Ε.Π. Αυτό συμβαίνει λόγω τόσο της απλότητάς του όσο και των κοινωνικών πτυχών της ευημερίας που περιλαμβάνονται στον υπολογισμό του, όπως η υγεία και η παιδεία. Αλλά μπορεί να μετρήσει εξ ολοκλήρου την ευημερία μιας χώρας; Μετρά τον αριθμό των ετών σχολικής φοίτησης αλλά δεν περιλαμβάνει τίποτα για την ποιότητα της εκπαίδευσης που παρέχεται. Το ίδιο συμβαίνει και με το προσδόκιμο ζωής καθώς δεν μετρά ούτε την ποιότητα της υγείας των ανθρώπων, ούτε την ποιότητα της παρεχόμενης ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης αλλά προσφέρει μονάχα μια εκτίμηση για το πόσα έτη θα ζήσουν οι άνθρωποι σε μια χώρα. Επιπλέον δεν περιλαμβάνει σημαντικές διαστάσεις της ευημερίας των ανθρώπων όπως το περιβάλλον, οι πολιτικές ελευθερίες, η εργασία, η ασφάλεια κ.α. Βλέπουμε λοιπόν ότι ο δείκτης αυτός καλύπτει ένα μικρό μόνο μέρος.

Στο Πίνακα 2 που ακολουθεί παρουσιάζεται η εξέλιξη του Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης μεταξύ των ετών 1990-2014 για τις πρώτες 30 Χώρες με πολύ υψηλό Δείκτη HDI. Όπως φαίνεται από τα στοιχεία του Πίνακα 1 η Νορβηγία είναι η χώρα που κατέχει την πρώτη θέση από το 2000 έως το 2014 με βέλτιστη τιμή HDI το 2014 0,944. Παρατηρώντας εκτενέστερα την εξέλιξη των χωρών για τα έτη 1990-2014 η Σιγκαπούρη έχει αυξήσει σημαντικά την τιμή του δείκτη με ποσοστό μεγαλύτερης βελτίωσης την δεκαετία 1990-2000 όπου και ήταν 1,33. Αντίστοιχη αύξηση σε ποσοστό βελτίωσης παρουσίασαν η Κορέα, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Η Ελλάδα η οποία σύμφωνα με τα στοιχεία κατέχει την 29η θέση παρουσίασε αύξηση τα έτη 1990-2010 ,όμως η πορεία της την επόμενη τετραετία 2010-2014 ήταν αρνητική. Τέλος, παρατηρείται πως η Εσθονία έχει σχεδόν αμετάβλητο ποσοστό αύξηση μεταξύ 1990-2014.

Πίνακας 3. Εξέλιξη του Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης, 1990-2014

Κατάταξη HDI	Χώρα	Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης (HDI)							Μέση ετήσια αύξηση HDI			
		Αξία							(%)			
		1990	2000	2010	2011	2012	2013	2014	1990 - 2000	2000 - 2010	2010 - 2014	1990 - 2014
1	Νορβηγία	0,849	0,917	0,940	0,941	0,942	0,942	0,944	0,77	0,25	0,11	0,44
2	Αυστραλία	0,865	0,898	0,927	0,930	0,932	0,933	0,935	0,36	0,33	0,20	0,32
3	Ελβετία	0,831	0,888	0,924	0,925	0,927	0,928	0,930	0,67	0,40	0,14	0,47
4	Δανία	0,799	0,862	0,908	0,920	0,921	0,923	0,923	0,76	0,53	0,41	0,61
5	Ολλανδία	0,829	0,877	0,909	0,919	0,920	0,920	0,922	0,56	0,36	0,34	0,44
6	Γερμανία	0,801	0,855	0,906	0,911	0,915	0,915	0,916	0,66	0,58	0,26	0,56
6	Ιρλανδία	0,770	0,861	0,908	0,909	0,910	0,912	0,916	1,12	0,54	0,21	0,72
8	Ηνωμένες Πολιτείες	0,859	0,883	0,909	0,911	0,912	0,913	0,915	0,28	0,28	0,18	0,26
9	Καναδάς	0,849	0,867	0,903	0,909	0,910	0,912	0,913	0,22	0,41	0,28	0,31
9	Νέα Ζηλανδία	0,820	0,874	0,905	0,907	0,909	0,911	0,913	0,64	0,35	0,24	0,45
11	Σιγκαπούρη	0,718	0,819	0,897	0,903	0,905	0,909	0,912	1,33	0,92	0,41	1,00
12	Χονγκ Κονγκ, Κίνα	0,781	0,825	0,898	0,902	0,906	0,908	0,910	0,55	0,85	0,32	0,64
13	Λιχτενστάιν	-	-	0,902	0,903	0,906	0,907	0,908	-	-	0,14	-
14	Σουηδία	0,815	0,897	0,901	0,903	0,904	0,905	0,907	0,96	0,04	0,16	0,45
14	Ηνωμένο Βασίλειο	0,773	0,865	0,906	0,901	0,901	0,902	0,907	1,13	0,46	0,02	0,67
16	Ισλανδία	0,802	0,859	0,892	0,896	0,897	0,899	0,899	0,69	0,38	0,20	0,48
17	Δημοκρατία της Κορέας	0,731	0,821	0,886	0,891	0,893	0,895	0,898	1,16	0,77	0,33	0,86
18	Ισραήλ	0,785	0,850	0,883	0,888	0,890	0,893	0,894	0,80	0,38	0,31	0,54
19	Λουξεμβούργο	0,779	0,851	0,886	0,888	0,888	0,890	0,892	0,88	0,41	0,16	0,56
20	Ιαπωνία	0,814	0,857	0,884	0,886	0,888	0,890	0,891	0,51	0,31	0,18	0,37
21	Βέλγιο	0,806	0,874	0,883	0,886	0,889	0,888	0,890	0,81	0,10	0,21	0,41
22	Γαλλία	0,779	0,848	0,881	0,884	0,886	0,887	0,888	0,85	0,38	0,20	0,55
23	Αυστρία	0,794	0,836	0,879	0,881	0,884	0,884	0,885	0,53	0,50	0,17	0,46
24	Φιλανδία	0,783	0,857	0,878	0,881	0,882	0,882	0,883	0,90	0,25	0,13	0,50
25	Σλοβενία	0,766	0,824	0,876	0,877	0,878	0,878	0,880	0,73	0,61	0,13	0,58
26	Ισπανία	0,756	0,827	0,867	0,870	0,874	0,874	0,876	0,90	0,47	0,27	0,62
27	Ιταλία	0,766	0,829	0,869	0,873	0,872	0,873	0,873	0,79	0,47	0,13	0,55
28	Δημοκρατία της Τσεχίας	0,761	0,821	0,863	0,866	0,867	0,868	0,870	0,76	0,50	0,21	0,56
29	Ελλάδα	0,759	0,799	0,866	0,864	0,865	0,866	0,866	0,51	0,81	-	0,55
30	Εσθονία	0,726	0,780	0,838	0,849	0,855	0,859	0,861	0,73	0,71	0,69	0,71

Πηγή: <http://hdr.undp.org/en/data>

1.7.5 ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΟΣ ΣΤΙΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (HDI)

Ο HDI πέτυχε το βασικό του στόχο να αποσυνδέσει την ανθρώπινη ανάπτυξη από την εξέλιξη αποκλειστικά του ΑΕΠ, συμπεριλαμβάνοντας επιπλέον παραμέτρους όπως αυτές της εκπαίδευσης και του προσδόκιμου ζωής. Καθιερώθηκε γρήγορα και είχε παγκόσμια επιρροή και εμβέλεια. Είκοσι χρόνια από την υιοθέτηση του HDI, ομάδα οικονομολόγων υπό τον Νομπελίστα Α. Sen πρότεινε μια νέα τροποποιημένη μέθοδο υπολογισμού του δείκτη που ονομάστηκε Προσαρμοσμένος στις ανισότητες Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Inequality Adjusted Human Development Index).

Στόχος είναι η καλύτερη ανάδειξη των ανισοτήτων, κυρίως όσον αφορά την εκπαίδευση και την υγεία. Ο τροποποιημένος αυτός δείκτης υπολογίστηκε πρώτη φορά το 2010 και αντιμετωπίζει τη βασικότερη κριτική σχετικά με τη γραμμικότητα της σχέσης μεταξύ των τριών παραμέτρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο – ΚΡΙΤΗΡΙΑ – ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ

2.1 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΣΕ ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Ορισμένοι από τους παράγοντες που επηρεάζουν την υποκειμενική ευημερία σε ατομικό επίπεδο είναι:

1. Η προσωπικότητα
2. Η προσωπική εκτίμηση της υγείας
3. Η επιχειρηματική δραστηριότητα
4. Οι δημογραφικοί παράγοντες

Σύμφωνα με έρευνες, ο πιο βασικός παράγοντας ευημερίας είναι η προσωπικότητα, αφού κάθε άνθρωπος είναι διαφορετικός και ευαίσθητος σε διαφορετικά ερεθίσματα.

2.1.1 ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ

Η ιδιοσυγκρασία και η προσωπικότητα του ατόμου επηρεάζουν σημαντικά την ατομική ευημερία του ατόμου. Οι ψυχολόγοι έχουν μελετήσει την επίδραση της προσωπικότητας στην υποκειμενική ευημερία και διαπίστωσαν ότι είναι ο ισχυρότερος και πιο αξιόπιστος παράγοντας που ευθύνεται για τις διαφορές στην υποκειμενική ευημερία μεταξύ των ανθρώπων. Η προσωπικότητα φαίνεται να χρωματίζει το πώς οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται τα γεγονότα που λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας οδηγούν τους ανθρώπους να βιώνουν τη ζωή τους με θετικό ή αρνητικό τρόπο.

Οι ατομικές διαφορές τόσο στην προσωπικότητα όσο και στην υποκειμενική ευημερία εμφανίζονται νωρίς στη ζωή, είναι σταθερές με την πάροδο του χρόνου, και έχουν μια μέτρια έως ισχυρή σχέση. Τα ευρήματα αυτά έχουν οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι η Υποκειμενική ευημερία καθορίζεται κυρίως από την έμφυτη προδιάθεση μας (Diener κ.α 2003). Με την υποκειμενική ευημερία έχουν συσχετιστεί 137 συγκεκριμένα χαρακτηριστικά προσωπικότητας τα οποία όμως δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα και 137 διαφορετικές διαστάσεις της προσωπικότητας.

Για το λόγο αυτό, οι Deneve Kristina και Cooper Harris (1998) ομαδοποίησαν τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας σε 5 ευρύτερες διαστάσεις της προσωπικότητας (Big Five Dimensions of Personality). Η πρώτη διάσταση είναι γνωστή ως εξωστρέφεια (extraversion) και περιλαμβάνει τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας που επικεντρώνονται στην ποσότητα και την ένταση των σχέσεων, στην τάση για κοινωνικές επαφές και δραστηριότητες, στο θετικό συναίσθημα και στον ενθουσιασμό. Η κοινωνικότητα (agreeableness) είναι η δεύτερη διάσταση που αναφέρεται στην ποιότητα των διαπροσωπικών σχέσεων ενός ατόμου, η οποία σε αντίθεση με την εξωστρέφεια, επικεντρώνεται κατά κύριο λόγο στην ποσότητα και στην ένταση των σχέσεων. Εστιάζει στην ποιότητα των διαπροσωπικών σχέσεων και σε συγκεκριμένες συμπεριφορές που παρατηρούνται κατά τη διάρκεια διαπροσωπικών αλληλεπιδράσεων, όπως η προσφορά βοήθειας, η συμμετοχή σε ομάδες, η συναισθηματική ταύτιση και η εμπιστοσύνη στους άλλους. Η τρίτη διάσταση είναι η ευσυνειδησία (conscientiousness) και κατά κύριο λόγο περιγράφει την τάση για επίδειξη πειθαρχίας και προσήλωσης σε στόχους. Η τέταρτη διάσταση χαρακτηρίζεται συχνά ως νευρωτική συμπεριφορά (neuroticism) και αφορά την τάση να βιώνει ένα άτομο θετικές ή αρνητικές συναισθηματικές καταστάσεις. Τέλος, η πέμπτη διάσταση είναι η δεκτικότητα σε νέες εμπειρίες (openness to experience). Ο παράγοντας αυτός συνδέεται με τον πολιτισμό, τη δημιουργικότητα, την καινοτομία και την εφευρετικότητα (Diener κ.α 2003).

Παρά το γεγονός ότι πολλά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας έχουν συνδεθεί με την Υποκειμενική Ευημερία, σημαντικό μέρος θεωρητικής και εμπειρικής εργασίας έχει επικεντρωθεί στη σχέση ανάμεσα στην υποκειμενική ευημερία και στα χαρακτηριστικά της εξωστρέφειας. Οι εξωστρεφείς είναι πιο ευτυχισμένοι απ' ό,τι οι εσωστρεφείς, λόγω της εντονότερης κοινωνικής τους δραστηριότητας. Το γεγονός ωστόσο ότι οι εξωστρεφείς επωφελούνται από μεγαλύτερη κοινωνική συμμετοχή και υψηλότερα επίπεδα κοινωνικών δεξιοτήτων, δε μπορεί να εξηγήσει πλήρως τα υψηλότερα επίπεδα Ευημερίας των εξωστρεφών. Εν μέρει λόγω της αδυναμίας να εξηγήσουν τη σχέση εξωστρέφειας - Ευημερίας, άλλοι ερευνητές/ριες υποστήριξαν ότι οι εξωστρεφείς άνθρωποι έχουν απλά μια ιδιοσυγκρασιακή ευαισθησία να βιώσουν πιο έντονα συναισθήματα ευχαρίστησης (André van Hoorn 2007). Οι Lucas & Fujita (2000) διεξήγαγαν μια αναλυτική μελέτη και διαπίστωσαν ότι υπάρχει ισχυρή συσχέτιση ανάμεσα στην Ευημερία και στην εξωστρέφεια αλλά και επίσης

ανάμεσα στη νευρωτική συμπεριφορά και στο Αρνητικό Συναίσθημα. Λόγω της συνέπειας των ευρημάτων αυτών, πολλοί ερευνητές/ριες έχουν προτείνει ότι η εξωστρέφεια και η νευρωτική συμπεριφορά αποτελούν τους βασικούς συνδέσμους μεταξύ της προσωπικότητας και της υποκειμενικής ευημερίας.

Πέρα από την ισχυρή συσχέτιση της εξωστρέφειας με την Ευημερία (WB) που προαναφέρθηκε, ισχυρή θετική συσχέτιση σύμφωνα με τους Judge, Heller και Mount (2002) παρατηρείται και μεταξύ εξωστρέφειας και ικανοποίησης από τη ζωή και εργασίας. Παρόμοια θετική συσχέτιση παρατηρείται και ανάμεσα στην κοινωνικότητα και στην ικανοποίηση από τη ζωή και την εργασία διότι τα άτομα ενδιαφέρονται να αναπτύξουν διαπροσωπική οικειότητα, η οποία θα οδηγήσει σε υψηλότερα επίπεδα ευημερίας. Υποθέτοντας ότι αυτά τα κίνητρα υπάρχουν και στην εργασία, υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην κοινωνικότητα/συνεργατικότητα και στην ικανοποίηση από την εργασία. Η νευρωτική συμπεριφορά αντίθετα συνδέεται αρνητικά με την ικανοποίηση από τη ζωή και την εργασία. Τα νευρωτικά άτομα αντιμετωπίζουν πιο αρνητικά τα γεγονότα της ζωής σε σύγκριση με άλλα άτομα. Η νευρώση έχει περιγραφεί ως η κύρια πηγή της αρνητικής επίδρασης. Η δεκτικότητα σε εμπειρίες, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες διαστάσεις της προσωπικότητας είναι σε μεγάλο βαθμό άνευ σημασίας για την ικανοποίηση από τη ζωή κυρίως λόγω του γεγονότος ότι περιλαμβάνει συνιστώσες της διανοήσης, του πολιτισμού, της δημιουργικότητας και έτσι είναι λιγότερο κατανοητή σε σχέση με τις υπόλοιπες (Deneve Kristina, Cooper Harris 1998).

Όπως η εξωστρέφεια και η κοινωνικότητα/συνεργατικότητα, έτσι και η ευσυνειδησία συνδέεται στενά με την ικανοποίηση από τη ζωή και από την εργασία. Οι ευσυνείδητοι άνθρωποι είναι πιο πιθανό να αισθάνονται ικανοποιημένοι από τη ζωή τους, θέτουν υψηλότερους στόχους για τον εαυτό τους και τείνουν να πετυχαίνουν περισσότερο στο εργασιακό περιβάλλον. Η ευσυνειδησία σχετίζεται με την ικανοποίηση από την εργασία, διότι αντιπροσωπεύει μια γενική τάση συμμετοχής στην εργασία και ως εκ τούτου οδηγεί σε μεγαλύτερη πιθανότητα απόκτησης ικανοποιητικής ανταμοιβής από την εργασία, τόσο επίσημα (π.χ. Πληρωμή, προσφορές) όσο και άτυπα (π.χ. αναγνώριση, σεβασμό, τα συναισθήματα της προσωπικής ολοκλήρωσης) (Deneve Kristina, Cooper Harris 1998).

Πέρα από τη σχέση της ευσυνειδησίας με την ικανοποίηση από τη ζωή και την εργασία, οι Duckworth και Weir (2011), τη συνδέουν και με τα οικονομικά οφέλη και τον πλούτο περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη διάσταση της προσωπικότητας. Οι ευσυνείδητοι ενήλικες ξοδεύουν μικρότερο μέρος των εσόδων τους, ενώ άτομα που χαρακτηρίζουν τους εαυτούς τους ως πιο "περιπετειώδεις" ξοδεύουν αρκετά μεγαλύτερο. Τα ευσυνείδητα άτομα αποταμιεύουν περισσότερο και, ως εκ τούτου, δαπανούν λιγότερο από το εισόδημά τους.

Μολονότι η προσωπικότητα φαίνεται να παίζει σημαντικό ρόλο στην υποκειμενική ευημερία, δε μπορούμε να συμπεράνουμε, ότι είναι η μοναδική σημαντική μεταβλητή. Η προσωπικότητα αποτελεί ισχυρό προγνωστικό παράγοντα μόνο όταν εστιάζουμε την επίδραση σε μακροχρόνιο ορίζοντα. Ένας δεύτερος λόγος για τον οποίο η προσωπικότητα δεν μπορεί να εξηγήσει πλήρως την υποκειμενική ευημερία είναι ότι οι περιβαλλοντικές και οικονομικές συνθήκες ενδέχεται να δημιουργούν μόνιμες διαφορές στην υποκειμενική ευημερία και επομένως η προσωπικότητα ασκεί δευτερεύουσα μόνο επίδραση. Ένας τελευταίος λόγος για τον οποίο η προσωπικότητα δε μπορεί να εξηγήσει πλήρως την Υποκειμενική Ευημερία σχετίζεται με τη μελέτη των Diener και Fujita (1995) οι οποίοι εξέτασαν με ποιο τρόπο υλικά - οικονομικά, κοινωνικά ή προσωπικά χαρακτηριστικά ενός ατόμου συνέβαλαν στην υποκειμενική ευημερία. Παρόλο, επομένως, που η προσωπικότητα συνδέεται στενά με την υποκειμενική ευημερία, υπάρχουν κι άλλα προσωπικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά που μπορούν να την επηρεάσουν. Μοντέλα βασισμένα τόσο στην προσωπικότητα όσο και σε υλικά - οικονομικά, κοινωνικά ή προσωπικά χαρακτηριστικά μπορούν να προσφέρουν μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα της ευημερίας.

2.1.2 ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΥΓΕΙΑΣ

Οι άνθρωποι είναι οι καλύτεροι κριτές της συνολικής ποιότητας της ζωής τους, και άρα είναι ίδιοι που θα καθορίσουν τα επίπεδα ευημερίας τους και όχι κάποιοι αντικειμενικοί κανόνες. Επομένως, τα κριτήρια για την αξιολόγηση της ευημερίας δεν είναι εξωγενώς καθορισμένα και επομένως διαφέρουν από άτομο σε άτομο. Τα επίπεδα της ικανοποίησης από τη ζωή που αναφέρουν τα άτομα παρουσιάζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις διότι ο κάθε άνθρωπος έχει θέσει διαφορετικά στάνταρ βάσει των οποίων αξιολογεί την ικανοποίηση από τη ζωή του.

Από τη μελέτη των Erdaman palmore και Clark luikart (1972) προκύπτει ότι η προσωπική εκτίμηση της υγείας είναι με διαφορά ο σημαντικότερος παράγοντας που επηρεάζει την ικανοποίηση από τη ζωή. Οι συσχετίσεις της αυτοεκτιμώμενης υγείας με την ικανοποίηση από τη ζωή είναι μεγαλύτερες από το διπλάσιο σε σχέση με οποιαδήποτε άλλη μεταβλητή και μπορεί μόνη της να εξηγήσει το μεγαλύτερο μέρος της διακύμανσης της ικανοποίησης από τη ζωή. Επιπλέον, η αντίληψη του ατόμου για την υγεία του έχει μεγαλύτερη σημασία από την εκτίμηση του γιατρού του για την υγεία του. Ένα άτομο με όχι καλή αντικειμενικά υγεία μπορεί να έχει υψηλή ικανοποίηση από τη ζωή αν πιστεύει ότι η υγεία του είναι καλή και παρόμοια ένα άτομο με καλή αντικειμενικά υγεία μπορεί να έχει χαμηλή ικανοποίηση από τη ζωή αν πιστεύει το αντίθετο. Ωστόσο, η ικανοποίηση από τη ζωή δε μένει ανεπηρέαστη από την αντικειμενική υγεία καθώς και η ιατρική εκτίμηση παίζει σημαντικό ρόλο στα επίπεδα ευημερίας.

2.1.3 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Ο τρίτος παράγοντας που επηρεάζει την ευημερία σε ατομικό επίπεδο είναι η επιχειρηματική δραστηριότητα. Οι άνθρωποι που είναι επιχειρηματικά πιο δραστήριοι συνήθως αντλούν πρόσθετη ικανοποίηση από τη ζωή ενώ οι καταθληπτικοί άνθρωποι με χαμηλή ικανοποίηση από τη ζωή τείνουν να αποσυρθούν από τις δραστηριότητες αυτές. Υπάρχει ωστόσο μια αντίθεση ανάμεσα στην ισχυρή συσχέτιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας με την ικανοποίηση από τη ζωή και στην αδύναμη συσχέτιση των υπόλοιπων δραστηριοτήτων με την ικανοποίηση.

Σύμφωνα με τους Frey και Stutzer (2012), τα υψηλά ποσοστά ανεργίας έχουν επίσης αρνητικές συνέπειες και για τους ανθρώπους που δεν πλήττονται προσωπικά από την ανεργία. Η συνολική ανεργία πέρα από τις μεταβολές που παρατηρούνται στο συνολικό εισόδημα μειώνει και τον μέσο όρο της ικανοποίησης από τη ζωή καθώς συχνά συνδέεται με εγκληματικές συμπεριφορές, αλλά και με αλλαγές στις συνθήκες εργασίας, όπως οι αλλαγές των ωρών εργασίας και των μισθών. Επιπλέον, η υψηλή ανεργία προκαλεί υψηλά επίπεδα άγχους και στρες λόγω της αυξημένης οικονομικής ανασφάλειας. Οι άνθρωποι που εργάζονται στον ιδιωτικό τομέα πλήττονται περισσότερο από τις οικονομικές κρίσεις, σε σύγκριση με τα άτομα που εργάζονται στο δημόσιο τομέα οι οποίοι συνήθως αντιμετωπίζουν πολύ μικρή πιθανότητα απόλυσης και εργάζονται σε οργανισμούς που σπάνια χρεοκοπούν.

2.1.4 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Η τρίτη κατηγορία παραγόντων που συνδέονται με την υποκειμενική ευημερία είναι οι δημογραφικοί και κυρίως το φύλο, η ηλικία και η οικογενειακή κατάσταση. Από τις πολυάριθμες σχετικές μελέτες προκύπτει ότι τα παντρεμένα άτομα, είτε πρόκειται για γυναίκες είτε για άνδρες, απολαμβάνουν μεγαλύτερα επίπεδα ευημερίας απ' ό,τι οι ομόλογοι τους που είτε δεν παντρεύτηκαν ποτέ είτε συζούν είτε είναι χήροι/ες.

Σύμφωνα με τους Adam Shapiro και Corey Lee M. Keyes (2008), τα παντρεμένα άτομα έχουν υψηλότερα επίπεδα ευημερίας σε σχέση με τα άτομα που απλά συζούν. Τόσο οι άντρες που συζούν αλλά είχαν στο παρελθόν παντρευτεί όσο και αυτοί που συζούν αλλά δεν παντρεύτηκαν ποτέ αναφέρουν χαμηλότερα επίπεδα ευημερίας σε

σχέση με τους ομολόγους τους που παντρεύτηκαν πρώτη φορά. Επιπλέον, τα παντρεμένα άτομα ανέφεραν υψηλότερη ευημερία απ' όσα συζούν, όσα έχουν χωρίσει και όσα δεν παντρεύτηκαν ποτέ ανεξαρτήτως φύλου, αν και οι πιο σημαντικές διαφορές στην ευημερία μεταξύ όσων έχουν παντρευτεί πρώτη φορά και όσων συζούν παρατηρούνται κυρίως στους άντρες. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι γυναίκες που δεν παντρεύτηκαν ποτέ και οι γυναίκες που είναι χήρες έχουν υψηλότερη Ευημερία απ' ότι αντίστοιχα οι άνδρες που δεν παντρεύτηκαν ποτέ και οι άνδρες που είναι χήροι αντίστοιχα.

Στην ίδια διαπίστωση για την ευημερία των παντρεμένων και ανύπαντρων ατόμων καταλήγει και ο Coombs (1991) σύμφωνα με τον οποίο τα παντρεμένα άτομα και κυρίως οι παντρεμένοι άντρες βιώνουν λιγότερο άγχος σε σχέση με τους ανύπαντρους ομολόγους τους. Γενικά ανεξαρτήτως φύλου οι Stack και Eshleman (1998) αναφέρουν πως το γεγονός ότι τόσο τα παντρεμένα άτομα όσο τα άτομα που συζούν έχουν υψηλότερα ποσοστά ευημερίας σε σχέση με τα ανύπαντρα άτομα σχετίζεται με το ότι απολαμβάνουν υψηλότερα επίπεδα διαπροσωπικής επικοινωνίας διότι έχουν έναν σύντροφο να βελτιώσουν την κοινωνική ολοκλήρωσή τους.

Την παραπάνω άποψη ότι ο γάμος είναι κεντρικής σημασίας για την ευημερία του άντρα επιβεβαιώνουν και τα ευρήματα της μελέτης των Shapiro και Keyes (2008) καθώς οι άνδρες που δεν παντρεύτηκαν ποτέ αναφέρουν σημαντικά χαμηλότερη ευημερία σε σχέση με τις γυναίκες που δεν παντρεύτηκαν ποτέ. Ωστόσο, ο γάμος είναι πιθανό να οδηγήσει σε απομόνωση καθώς συνεπάγεται αύξηση του χρόνου που περνάει το άτομο με τον/την σύντροφο του/της και την οικογένεια του/της και μείωση του χρόνου που περνάει με φίλους/ες. Επιπλέον, οι παντρεμένοι άνθρωποι τείνουν να συμμετέχουν σε λιγότερες και πιο εστιασμένες στην οικογένεια δραστηριότητες.

2.2 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΧΩΡΑΣ

Ο Easterlin υποστηρίζει ότι η συνεχής οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας δε συνεπάγεται και μια συνεχή αύξηση του επιπέδου ευημερίας των πολιτών. Θεωρεί ότι όταν ικανοποιούνται οι βασικές ανάγκες, άλλοι παράγοντες, όπως για παράδειγμα η ποιότητα των υπηρεσιών υγείας και οι δυνατότητες συμμετοχής στο πολιτικό σύστημα, γίνονται ολοένα και πιο σημαντικοί. Οι κυβερνήσεις, επομένως, καλούνται να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα τα οποία θα οδηγήσουν τους κατοίκους τους σε υψηλότερα επίπεδα ευημερίας. Οι διάφοροι δημογραφικοί και κοινωνικό-οικονομικοί παράγοντες μπορούν να συνεισφέρουν στην κατανόηση των αποκλίσεων που παρατηρούνται στα επίπεδα Υποκειμενικής Ευημερίας των διαφόρων χωρών και να ανοίξουν το δρόμο για τη λήψη των αναγκαίων μέτρων, τα οποία θα αμβλύνουν τις παρατηρούμενες αυτές διαφορές.

2.2.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Συχνά λαμβάνεται ως αυταπόδεικτο ότι τα υψηλότερα επίπεδα εισοδήματος και κατανάλωσης οδηγούν σε μεγαλύτερη ευημερία. Αυτό το συμπέρασμα προκύπτει επίσης και από την έννοια της χρησιμότητας, η οποία βασίζεται περισσότερο σε μια ψυχολογική αίσθηση καθώς στην οικονομική επιστήμη θεωρείται συχνά αφενός ότι οι άνθρωποι γνωρίζουν πάντα τι είναι καλύτερο για αυτούς και έτσι παίρνουν τις ανάλογες αποφάσεις και αφετέρου ότι η χρησιμότητα των ανθρώπων εξαρτάται από το τι κατέχουν σε απόλυτους όρους.

Ο Bjornskov κ.α (2008) προτείνουν ως κύριους οικονομικούς παράγοντες της Ευημερίας:

- a) το απόλυτο επίπεδο εισοδήματος και η κατανάλωση των ιδιωτικών και δημόσιων αγαθών,
- b) το σχετικό εισόδημα ενός ατόμου και ο πραγματικός βαθμός της εισοδηματικής ανισότητας και
- c) τις προσδοκίες για μελλοντικές ροές εισοδήματος.

Ως προς το α) μπορεί επιπλέον να υποστηριχθεί ότι οι δυνατότητες κατανάλωσης εξαρτώνται από το επίπεδο του προσωπικού εισοδήματος, το βαθμό εμπορικού

ανοίγματος μιας χώρας και την παροχή δημόσιων αγαθών. Συγκεκριμένα, το ατομικό εισόδημα είναι πηγή ευημερίας, σύμφωνα με όλες σχεδόν τις οικονομικές θεωρίες. Επιπλέον, το εμπορικό άνοιγμα και η παγκοσμιοποίηση μπορεί να σημαίνει μεγαλύτερη ευημερία λόγω των χαμηλότερων διεθνών τιμών και της μεγαλύτερης ποικιλίας προϊόντων. Τέλος, σημαντικά δημόσια αγαθά, όπως η παιδεία και οι υποδομές, παρέχουν τη βάση για τη μελλοντική οικονομική ευημερία (Christian Bjørnskov & Axel Dreher & Justina A. V. Fischer 2008).

Ως προς το β) μπορεί να υποστηριχθεί ότι η σημασία του σχετικού εισοδήματος επιβεβαιώνεται και από τον Easterlin (1974) καθώς η σχέση μεταξύ ευημερίας και εισοδήματος θεωρείται ισχυρότερη εντός των χωρών από ότι μεταξύ των χωρών και επομένως το σχετικό και όχι το απόλυτο εισόδημα είναι αυτό που παίζει καθοριστικό ρόλο στην ευημερία. Σ' αντίθεση με τον Easterlin, οι Sacks, Stevenson και Wolfers (2010) έδειξαν ότι η σχέση ανάμεσα στο εισόδημα και την ευημερία δεν διαφοροποιείται σημαντικά όταν εξετάζεται εντός και μεταξύ των χωρών, με το απόλυτο εισόδημα να παίζει τον πλέον σημαντικό ρόλο στον καθορισμό της ευημερίας καθώς μια αύξηση του εισοδήματος όλων βελτιώνει και την ευημερία όλων. Επομένως, καθώς οι χώρες αναπτύσσονται οικονομικά, αυξάνεται και η ευημερία των πολιτών τους. Τη διαπίστωση ότι το απόλυτο εισόδημα και όχι το σχετικό (δηλαδή, σε σύγκριση με τους υπολοίπους) είναι αυτό που έχει σημασία για τα επίπεδα της ευημερίας επιβεβαιώνουν και οι Gardner και Oswald (2001), οι οποίοι μελέτησαν την ευημερία περίπου 9.000 τυχαία επιλεγμένων ανθρώπων. Μια αύξηση του εισοδήματος ενδέχεται να μην προκαλέσει αύξηση της ευημερίας αν το εισόδημα όλων των υπολοίπων με τους οποίους συγκρίνει κανείς την κατάσταση του αυξάνει εξίσου, ή ακόμη και περισσότερο.

Από την μελέτη των Gardner και Oswald (2001) προέκυψε ότι τα άτομα που λαμβάνουν έκτακτα εισοδήματα - κερδίζοντας λαχείο ή με την αποδοχή κληρονομιάς - έχουν υψηλότερα επίπεδα ευημερίας κατά το επόμενο έτος: περίπου ένα εκατομμύριο στερλίνες, θα χρειαστεί κανείς προκειμένου να κινηθεί από τα χαμηλά στα υψηλά επίπεδα ευημερίας. Το εάν αυτά τα "κέρδη" στην ευημερία εξασθενούν με την πάροδο του χρόνου παραμένει ένα ανοιχτό ερώτημα.

Η παραπάνω διαπίστωση ωστόσο στερείται κάθε βάσης καθώς σύμφωνα με τον Mota Gabriel Leite (2007) υπάρχουν τρεις βασικοί λόγοι για τους οποίους μια αύξηση του

εισοδήματος δε είναι πάντα θετική: αποτέλεσμα σύγκρισης, αποτέλεσμα προσαρμογής, αποτέλεσμα προσδοκιών. Το αποτέλεσμα σύγκρισης αναφέρεται στο γεγονός ότι τα άτομα τείνουν να συγκρίνουν το εισόδημά τους με το εισόδημα των άλλων, έτσι ώστε το επίπεδο ευημερίας να εξαρτάται κυρίως από τη σχετική θέση τους απέναντι στους υπολοίπους. Επομένως, όπως ακριβώς υποστήριξε και ο Easterlin, μια αύξηση του μέσου εισοδήματος δεν οδηγεί και σε αύξηση της ευημερίας. Το αποτέλεσμα προσαρμογής αναφέρεται στο γεγονός ότι παρόλο που μια αύξηση του ατομικού εισοδήματος αυξάνει την ευημερία, τα άτομα προσαρμόζονται γρήγορα στο νέο εισόδημα και επανέρχονται τελικά στο αρχικό επίπεδο ευημερίας. Το αποτέλεσμα των προσδοκιών αναφέρει ότι η ευημερία των ατόμων είναι δυνατό να αυξηθεί, μόνο αν το πραγματικό επίπεδο εισοδήματος κινείται προς την κατεύθυνση των προσδοκιών τους. Αντίθετα, αν οι προσδοκίες των ατόμων αυξάνονται γρηγορότερα απ' ό,τι το ατομικό τους εισόδημα, η ευημερία τους θα μειωθεί.

Πέρα από το πραγματικό και το σχετικό εισόδημα, σημαντικό ρόλο στον καθορισμό της ευημερίας παίζει και ο πραγματικός βαθμός της εισοδηματικής ανισότητας. Το πώς αντιδρούν στην ανισότητα άνθρωποι με χαμηλό εισόδημα δεν είναι εκ των προτέρων προφανές. Σύμφωνα με τον Bjornskov κ.α (2008) συγκριτικά φτωχοί άνθρωποι μπορεί να επηρεάζονται αρνητικά από την ανισότητα, όταν επικρατεί ο φθόνος, ωστόσο ακόμη μεγαλύτερη εισοδηματική ανισότητα θα μπορούσε επίσης να οδηγεί σε μεγαλύτερες ευκαιρίες. Ειδικότερα, οι φτωχοί άνθρωποι σε άνισες, αλλά δυναμικές κοινωνίες αναμένεται να αυξήσουν το εισόδημά τους με την πάροδο του χρόνου, καθώς η πιθανότητα να βγει κάποιος από τη φτώχεια είναι μικρότερη όταν όλα τα άτομα είναι εξίσου φτωχά. Οι επιπτώσεις της ανισότητας στην ικανοποίηση από τη ζωή των ατόμων με μεσαίο εισόδημα είναι επίσης απροσδιόριστες και εξαρτώνται από το συσχετισμό δυο αντίθετων επιδράσεων: Από τη μία το θετικό συναίσθημα που προκύπτει από μια συγκριτικά καλή κοινωνική θέση και από την άλλη ο φόβος να χαθούν τα πάντα.

Όπως οι επιπτώσεις της ανισότητας επηρεάζουν με διαφορετικό τρόπο τους φτωχούς και τους πλούσιους, το ίδιο συμβαίνει και με τα άτομα που τοποθετούνται δεξιά και αριστερά της πολιτικής κλίμακας. Σύμφωνα με τους Di Tella, και MacCulloch (2004), στην Ευρώπη, οι φτωχοί και εκείνοι που τοποθετούνται αριστερά στο πολιτικό φάσμα είναι δυσαρεστημένοι με την ανισότητα, ενώ στις ΗΠΑ η ευημερία

των φτωχών και εκείνων που βρίσκονται αριστερά του πολιτικού φάσματος δε συσχετίζεται με την ανισότητα. Το ενδιαφέρον είναι ότι στις ΗΠΑ, οι πλούσιοι είναι αυτοί που ενοχλούνται από την ανισότητα. Θεωρείται ότι αυτά τα ευρήματα είναι συνεπή με το γεγονός ότι υπάρχει μεγαλύτερη κινητικότητα στην κοινωνία της Αμερικής από ότι της Ευρώπης καθώς η ατομική προσπάθεια μπορεί να μετακινήσει τους ανθρώπους κατά μήκος της κλίμακας εισοδήματος. Η ανισότητα μπορεί να είναι ένα σήμα για μελλοντικές ευκαιρίες και κινητικότητα αλλά και αδικία. Στη Λατινική Αμερική η ανισότητα θεωρείται πολύ αρνητική για την ευημερία των φτωχών και αποτελεί επίμονο μειονέκτημα διότι τα δημόσια ιδρύματα και οι αγορές εργασίας είναι εμφανώς ανεπαρκείς.

2.2.2 ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ

Οι μεγάλες διαφορές στην υποκειμενική ευημερία μεταξύ των εθνών οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στις διαφορές στο ΑΕΠ. Τα πλούσια κράτη ωστόσο είναι πιθανό να αξιολογούν υψηλότερα αξίες όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ισότητα, η μακροζωία και η δημοκρατική διακυβέρνηση. Πέρα επομένως από τις διαφορές στα επίπεδα εισοδήματος, τα πλούσια κράτη συχνά θεωρούν αναπόσπαστο κομμάτι της κουλτούρας τους και την προώθηση αξιών όπως η ελευθερία, η δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα κτλ. οι οποίες οδηγούν σε υψηλότερα επίπεδα ευημερίας. Διαφορές στην κουλτούρα ωστόσο δεν παρατηρούνται μόνο μεταξύ πλούσιων και φτωχών εθνών αλλά και μεταξύ πλούσιων κρατών. Γίνεται σαφές ότι οι πολιτισμικές διαφορές μπορεί να είναι ένας σημαντικός παράγοντας που προκαλεί τις διαφορές στα μέσα επίπεδα ευημερίας.

Οι Oishi & Diener (2001) για παράδειγμα, βρήκαν ότι τα άτομα από την Ευρώπη που σπουδάζουν στο αμερικάνικο πανεπιστήμιο Illinois υπερεκτίμησαν τον όγκο των εργασιών με τις οποίες ασχολήθηκαν μια εβδομάδα νωρίτερα, ενώ τα άτομα από την Ασία είχαν υποτιμήσει τον αριθμό. Επιπλέον οι Diener κ.α (2003) υποστηρίζουν ότι η αξιολόγηση της εβδομαδιαίας ικανοποίησης από τη ζωή από τα άτομα από την Ευρώπη ήταν σημαντικά υψηλότερη από την ημερήσια ικανοποίησή τους, ενώ η εβδομαδιαία ικανοποίηση από τη ζωή από τα άτομα από την Ασία ήταν σχεδόν πανομοιότυπη με το μέσο όρο της ημερήσιας ικανοποίησής τους. Σύμφωνα με τον Mathews (2012) τα άτομα από την Αμερική διογκώνουν συχνά τις αξιολογήσεις τους

για την ευημερία. Οι περισσότεροι/ες δηλώνουν ότι είναι πολύ ή εξαιρετικά ευτυχείς, αλλά είναι αμφίβολο αν οι ζωές τους είναι πραγματικά τόσο υπέροχες όσο δείχνουν οι απαντήσεις που δίνουν σε ερωτήσεις της έρευνας. Σε κοινωνίες της Ανατολικής Ασίας, όπως η Ιαπωνία, από την άλλη πλευρά, η μετριοφροσύνη είναι μια βασική κοινωνική αξία. Τα άτομα δεν πρέπει να καυχούνται για την επιτυχία τους ή για τα υψηλά επίπεδα ευημερίας τους καθώς κάτι τέτοιο θεωρείται ένδειξη έλλειψης καλών τρόπων. Έτσι, φαίνεται πιθανό ότι οι διαφορές στα επίπεδα ευημερίας ανάμεσα στα άτομα από την Αμερική και τα άτομα από την Ασία οφείλονται στις διαφορετικές κουλτούρες.

Σύμφωνα με τους Kim και Ton (2011), οι πολιτισμικές αυτές διαφορές επηρεάζουν, πέρα από την προθυμία ή την απροθυμία των ατόμων να διακηρύξουν την ευτυχία τους, και άλλες σημαντικές πτυχές της ζωής τους:

- a) τα πρότυπα της ικανοποίησης από τη ζωή,
- b) την αρμονία στις σχέσεις και
- c) τη συναισθηματική υποστήριξη από τους άλλους.

Τα πρότυπα ικανοποίησης από τη ζωή επηρεάζουν την αξιολόγηση της ικανοποίησης από τη ζωή ατόμων από την Ανατολική Ασία. Στις κollectιβιστικές κοινωνίες (συμπεριλαμβανομένης της Κίνας και της Νότιας Κορέας), η ικανοποίηση από τη ζωή δεν καθορίζεται μόνο από τα συναισθήματα του ίδιου του ατόμου, αλλά και από τα κοινωνικά πρότυπα για την ικανοποίηση από τη ζωή. Αντιθέτως, σε ατομικιστικές κοινωνίες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, η ικανοποίηση από τη ζωή επηρεάζεται πολύ πιο έντονα από τα συναισθήματα των ατόμων. Οι Kim και Ton (2011) υποστηρίζουν επιπλέον ότι για τα άτομα από την Ανατολική Ασία, η αρμονία στις ανθρώπινες σχέσεις και η αξιολόγηση της ισορροπίας και της ποιότητας των ανθρώπινων σχέσεων μπορεί να είναι σημαντικοί παράγοντες, οι οποίοι σχετίζονται με την υποκειμενική ευημερία. Για τους/τις Ευρωπαίους/ες αντίθετα, η ικανοποίηση από τη ζωή συνδέεται έντονα με την αυτοεκτίμηση και όχι με την αρμονία των σχέσεων. Τέλος, για τα άτομα από την Ανατολική Ασία, η συναισθηματική υποστήριξη από άλλους ανθρώπους είναι εξίσου σημαντική για τον καθορισμό της ευημερίας. Η σημασία της συναισθηματικής υποστήριξης μπορεί να γίνει αντιληπτή με διαπολιτισμικές έρευνες των επιπτώσεων που έχει ένα διαζύγιο στην ικανοποίηση των παιδιών από τη ζωή τους.

Επομένως, ο τύπος της κοινωνίας στην οποία ζούνε τα άτομα, αν είναι κολεκτιβιστική ή ατομικιστική, παίζει σημαντικό ρόλο στην υποκειμενική ευημερία. Αυτό προκύπτει από τη μελέτη των Diener κ.α (2003) σύμφωνα με την οποία παρατηρείται η αντίφαση στα ατομικιστικά έθνη υψηλών επιπέδων υποκειμενικής ευημερίας με ταυτόχρονα υψηλότερα επίπεδα αυτοκτονιών και διαζυγίων. Μια εξήγηση που δίνουν οι Diener κ.α (2003) είναι ότι οι άνθρωποι που αποτυγχάνουν να είναι ευτυχισμένοι σε ατομικιστικές χώρες έχουν περισσότερες πιθανότητες να διαπράξουν αυτοκτονία. Θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι η ίδια η ελευθερία ως αποτέλεσμα μιας χώρας χωρίς κοινωνικούς περιορισμούς συμπεριφοράς μπορεί να οδηγήσει σε ευημερία όταν τα πράγματα πηγαίνουν καλά, μπορεί όμως να οδηγήσει και σε υψηλότερα επίπεδα παθολογίας, όπως αυτοκτονία, όταν τα πράγματα πηγαίνουν άσχημα. Οριακά άτομα, όπως άτομα με ψυχικές ασθένειες μπορεί να έχουν μια σκληρότερη ζωή σε ατομικιστικές κοινωνίες απ' ότι σε κολεκτιβιστικές, ενώ άτομα που απολαμβάνουν μεγάλο αριθμό προνομίων και πόρων μπορούν να προσαρμόζονται καλύτερα σε έναν ατομικιστικό τρόπο ζωής (στο ίδιο).

2.2.3 ΘΕΣΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Η τέταρτη κατηγορία παραγόντων που επηρεάζουν την υποκειμενική ευημερία είναι οι θεσμικοί παράγοντες. Ένα από τα κύρια ερωτήματα είναι σε ποιο βαθμό τα εθνικά όργανα επηρεάζουν την ευημερία των ανθρώπων. Σε όλες τις σύγχρονες κοινωνίες τα ιδρύματα και οι θεσμοί ρυθμίζουν τις δημόσιες και ιδιωτικές υποθέσεις και αποκτούν τόσο επίσημα όσο και ανεπίσημα βασικό ρόλο στην οικονομική διαφάνεια και ανάπτυξη και τη σταθεροποίηση της δημοκρατίας.

Σύμφωνα με τους Bjørnskov κ.α (2008), οι διάφοροι τύποι των εν δυνάμει σημαντικών για την ευημερία επίσημων και ανεπίσημων θεσμών είναι:

- a) η διακυβέρνηση,
- b) η κοινωνική αλληλεγγύη μεταξύ των πολιτών και
- c) η εξωγενώς καθορισμένη πολιτιστική κληρονομιά, όπως θρησκεία ή εθνοτική ποικιλομορφία.

Πιο συγκεκριμένα, πτυχές της χρηστής διακυβέρνησης, όπως νομική ποιότητα, ποιότητα των επιχειρήσεων, κανονισμοί και απουσία της διαφθοράς συμβάλλουν στη

μείωση του κόστους επιβολής του νόμου, τη διευκόλυνση των συναλλαγών της αγοράς και τη μείωση της οικονομικής αβεβαιότητας. Οι Bjørnskov κ.α (2008) υποστηρίζουν ότι ένας ελεύθερος και μη ελεγχόμενος Τύπος αυξάνει τη διαφάνεια και καθιστά ευκολότερο τον έλεγχο των πολιτικών και άλλων σημαντικών φορέων λήψης αποφάσεων στην κοινωνία. Τα μη ελεγχόμενα μέσα είναι πιο πιθανό να κατευθύνουν την προσοχή σε δυσμενή γεγονότα που προκαλούν άγχος και μειώνουν την ευημερία.

Οι παραπάνω επίσημοι και ανεπίσημοι θεσμοί επομένως πρέπει να έχουν μια ιδιαίτερα σημαντική θέση σε κάθε κοινωνία διότι συμβάλλουν σημαντικά στην ευημερία, βέβαια με την προϋπόθεση ότι οι χώρες έχουν φτάσει ένα συγκεκριμένο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης. Τα αποτελέσματα της μελέτης των Bjørnskov κ.α (2008) δείχνουν ότι η ποιότητα των νόμων έχει θετική συσχέτιση με την ευημερία, η οποία φαίνεται ισχυρότερη όταν φτωχότερες χώρες εισέρχονται στο δείγμα. Ένας από τους πιθανούς τρόπους αύξησης της εθνικής ευτυχίας, φαίνεται να είναι η επένδυση σε ένα δίκαιο και αποτελεσματικό νομικό σύστημα στις φτωχές και μεσαίου εισοδήματος χώρες. Ο εκδημοκρατισμός ωστόσο είναι σε γενικές γραμμές ευεργετικός για την εθνική ευτυχία όταν οι χώρες έχουν φτάσει ένα επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης στο οποίο ικανοποιούνται οι βασικές ανάγκες για την πλειονότητα του πληθυσμού. Προτού επιτευχθεί αυτός ο στόχος, μόνο οικονομικο-δικαστικοί θεσμοί που προστατεύουν τη ζωή και τα δικαιώματα ιδιοκτησίας συμβάλλουν στην ευτυχία. Οι Bjørnskov κ.α (2008) διαπιστώνουν ότι ένα δίκαιο και αποτελεσματικό δικαστικό σύστημα φαίνεται να συμβάλλει τόσο στην ευτυχία όσο και την οικονομική ανάπτυξη, ενώ η μόνιμη έλλειψη αυτών των χαρακτηριστικών σε πολλές τρίτες χώρες του κόσμου δείχνει ότι η θεσμική ποιότητα δεν μπορεί απλά να μεταμοσχευθεί ή αντιγραφεί από άλλες χώρες.

Τα ευρήματα της μελέτης των Bjørnskov, Dreher και Fisher (2008) επιβεβαιώνονται και από τους Duha T. Altindaga και Junyue Xub (2011), οι οποίοι θεωρούν ότι θεσμικοί παράγοντες όπως το εύρος της δημοκρατίας, των πολιτικών δικαιωμάτων, και της διαφθοράς έχουν μια συστηματική επίδραση στην ευημερία των ατόμων που ζουν σε πλούσιες χώρες ενώ αντίθετα το κατά κεφαλήν εισόδημα δεν έχει καμία επίδραση. Από την άλλη πλευρά, τα επίπεδα ευημερίας των ατόμων που ζουν σε φτωχές χώρες επηρεάζονται από την αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος και όχι από τους θεσμικούς παράγοντες. Η οικονομική ανάπτυξη των τελευταίων δεκαετιών

είχε θετικό αντίκτυπο στην ευημερία των κατοίκων των φτωχών χωρών. Με άλλα λόγια, οι κάτοικοι των φτωχών χωρών μπορούν να απολαύσουν τα οφέλη μιας οικονομικής ανάπτυξης αναφέροντας υψηλότερα επίπεδα ευημερίας, δεν γίνονται όμως πιο ευτυχισμένοι καθώς βελτιώνονται οι θεσμοί. Η υπόθεση αυτή μπορεί να εξηγήσει τη θεωρία του Easterlin ότι στις ανεπτυγμένες χώρες το επίπεδο της ευημερίας δεν αυξάνεται με την αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ με την πάροδο του χρόνου (Duha T. Altindaga και Junyue Xub 2011).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο – ΤΟ ΘΕΜΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ

3.1 Ο ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ ΜΕ ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΟΣΑ

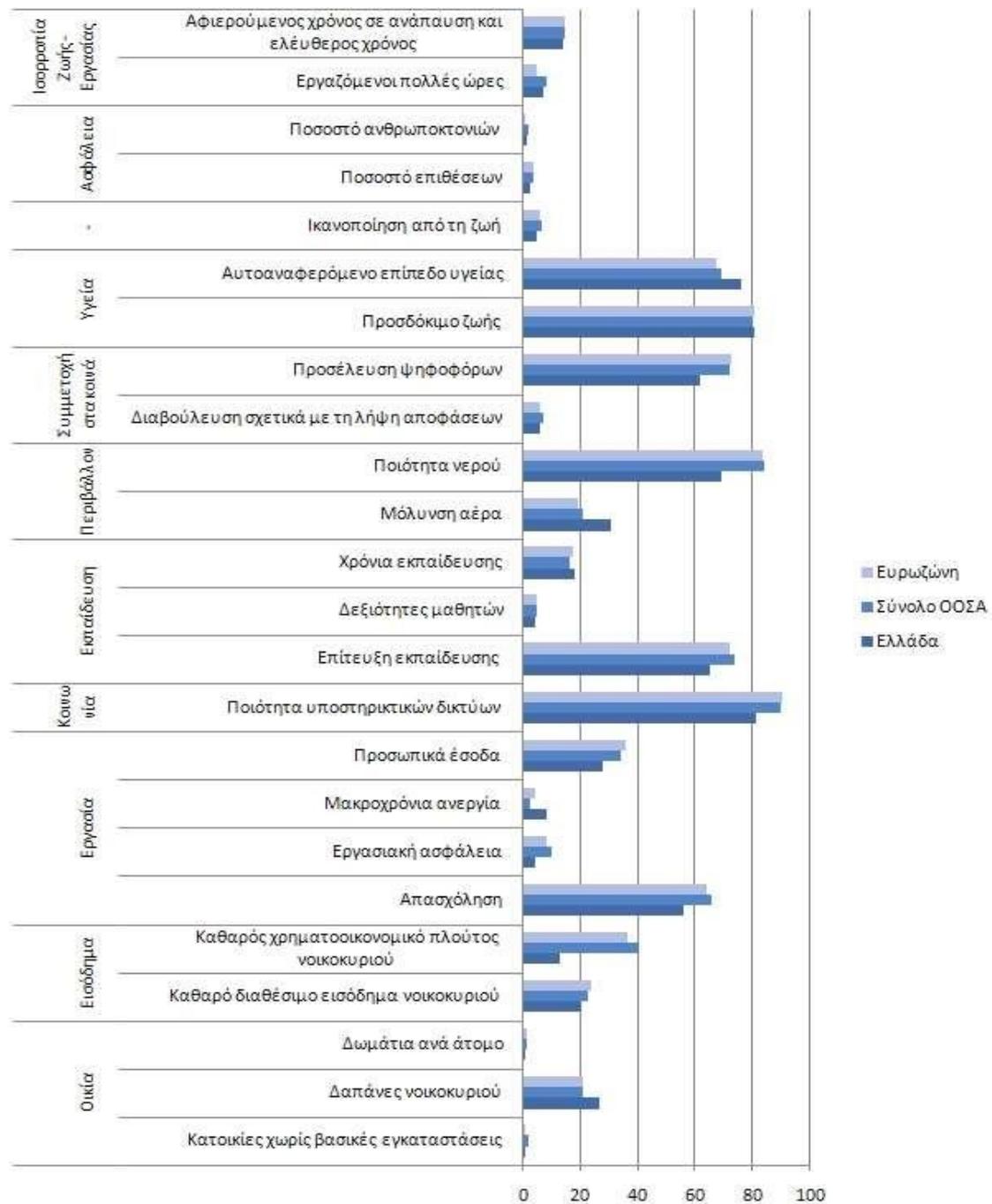
Σύμφωνα με μελέτη και έκθεση από τον ΟΟΣΑ, για το δείκτη ευημερίας των πολιτών και των συνθηκών διαβίωσης αυτού εκτιμήθηκε από τα αποτελέσματα ότι η Ελλάδα πηγαίνει σχετικά καλά με βάση το σύνολο των κριτηρίων ευημερίας που μελετήθηκαν.

Ο δείκτης ευημερίας υπολογίζεται με βάση ένα πλήθος παραμέτρων τα οποία περιλαμβάνουν μετρήσεις για τις βασικές κατηγορίες ευημερίας μεταξύ των οποίων είναι:

- ✧ Η ισορροπία ζωής και εργασίας για αίσθηση ασφάλειας.
- ✧ Η ικανοποίηση από τη ζωή.
- ✧ Η υγεία.
- ✧ Η συμμετοχή στα κοινά.
- ✧ Το περιβάλλον.
- ✧ Η εκπαίδευση.
- ✧ Η κοινωνία.
- ✧ Η εργασία.
- ✧ Το εισόδημα.
- ✧ Η ηλικία.

Στο παρακάτω σχήμα για το έτος 2012 παρουσιάζεται η σύγκριση της Ελλάδας με το μέσο όρο της ευρωζώνης και τις χώρες του ΟΟΣΑ σε ότι αφορά τους δείκτες ευημερίας.

Γράφημα 5: Σύγκριση Ελλάδας και χωρών ΟΟΣΑ

Πηγή: Δείκτες ευημερίας: Η ικανοποίηση από τη ζωή στην Ελληνική κοινωνία, διαθέσιμο στο:

<http://www.indepanalysis.gr/analyseis/arthra/deiktes-eyhmerias-h-ikanopoihsh-apo-th-zwhsth-ellhnikh-koinwnia>

Όπως απορρέει από τα αποτελέσματα που βγήκαν από τη μελέτη του ΟΟΣΑ η αξία και η ποσότητα των χρηματικών μονάδων δεν επιβεβαιώνουν και τα υψηλά ποσοστά ευημερίας των ατόμων. Σύμφωνα, με την απασχόληση το 56% των ατόμων ηλικίας 15 με 64 ετών στην Ελλάδα εργάζονται και αμείβονται για την εργασία τους, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό του ΟΟΣΑ είναι 66%.

Αριθμητικά οι Έλληνες εργάζονται ετησίως κατά .2032 ώρες ενώ ο μέσος όρος του ΟΟΣΑ είναι 1.776 ώρες. Το 50% των εργαζόμενων εργάζονται πολλές ώρες ενώ αντίστοιχο ποσοστό του ΟΟΣΑ και της Ευρωζώνης είναι το 9%. Σε ότι αφορά την εκπαίδευση το 65% των Ελλήνων που είναι ηλικίας 25 με 64 ετών έχουν απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το αντίστοιχο ποσοστό πιο υψηλό 74% του ΟΟΣΑ.

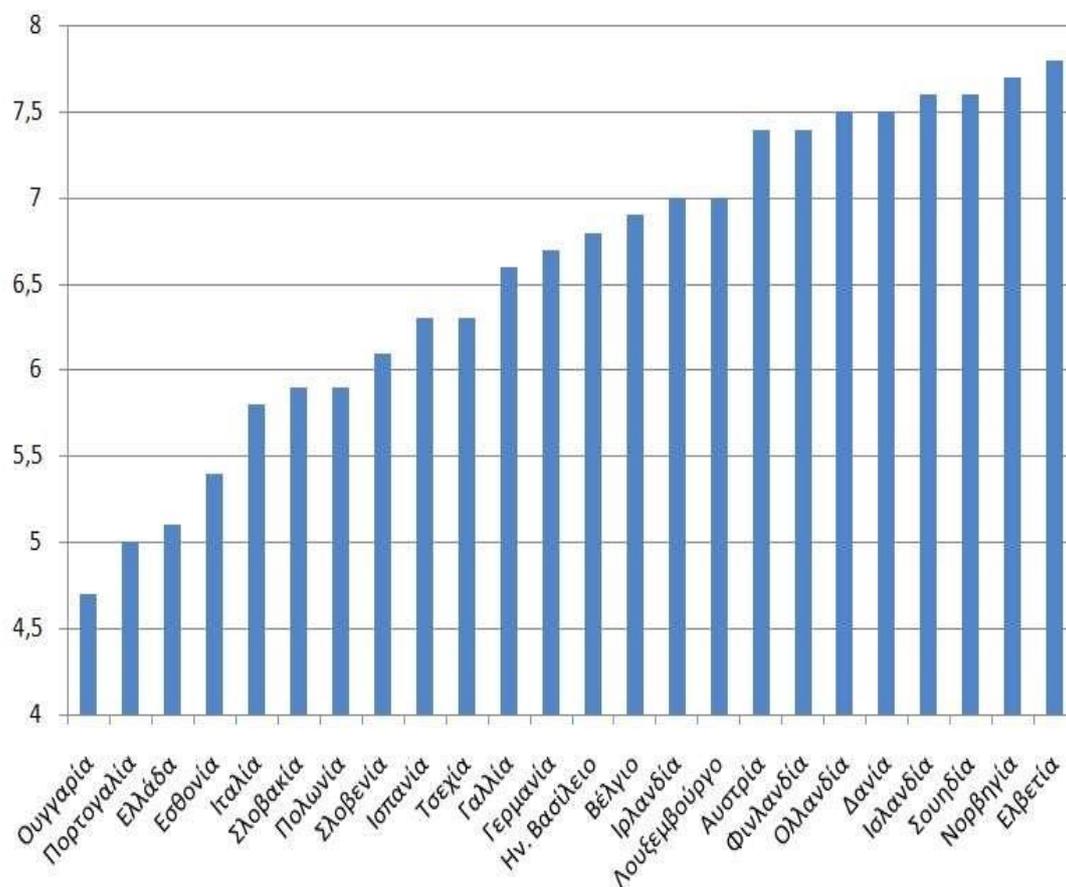
Σε ότι αφορά την υγεία το προσδόκιμο ζωής των Ελλήνων είναι τα 81 έτη ανεξάρτητα από το φύλο ενώ αντίστοιχο μέσος όρος του ΟΟΣΑ είναι τα 80 χρόνια. Σύμφωνα με τις επιδόσεις του περιβάλλοντος, το επίπεδο ρύπανσης της ατμόσφαιρας και της ποιότητας του νερού, δήλωσαν ότι το 69% των ατόμων που ρωτήθηκαν είναι ικανοποιημένοι ενώ αντίστοιχα για την χώρας της ευρωζώνης είναι 84%.

Σε ότι αφορά τη συμμετοχή στα κοινά το 81% των Ελλήνων πιστεύουν ότι έχουν γνωστό ο οποίος μπορεί να τους βοηθήσει όταν χρειαστούν βοήθεια και για ώρα ανάγκης θα απευθυνθούν σε αυτόν ενώ αντίστοιχα το 90% των χωρών του ΟΟΣΑ πιστεύει κάτι τέτοιο. Η συμμετοχή των Ελλήνων κατά την παρέλευση τους στις τελευταίες εκλογές ήταν σε ποσοστό 62% ενώ του ΟΟΣΑ 72%.

Σε γενικά αποτελέσματα οι Έλληνες δήλωσαν ότι δεν είναι τόσο ικανοποιημένη από τη ζωή τους ενώ ποσοστό 71% των ατόμων του ΟΟΣΑ και της ευρωζώνης δήλωσαν ότι έχουν θετικές εμπειρίες.

Στο σχήμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η ικανοποίηση από τη ζωή στην Ευρώπη για το έτος 2013.

Γράφημα 6: Η ικανοποίηση από τη ζωή στην Ευρώπη

Πηγή: ΟΟΣΑ (Going for Growth 2013)

Με βάση τα στοιχεία που προέκυψαν διαπιστώθηκε ότι η κατάταξη της Ελλάδας για το δείκτη ικανοποίησης από τη ζωή παρουσίασε βελτίωση σε σχέση με προηγούμενη μέτρηση. Την πρώτη θέση διακατέχει για το έτος 2013 σύμφωνα με τη μελέτη του ΟΟΣΑ η Αυστραλία η οποία χαρακτηρίζεται μια ανεπτυγμένη οικονομία για τρίτη συνεχόμενη χρονιά. Οι πέντε πρώτες θέσεις των χωρών που έχουν υψηλά ποσοστά ικανοποίησης από την ζωή τους συμπληρώνουν η Σουηδία, ο Καναδάς, η Νορβηγία και η Ελβετία. Η χώρα μας κατέχει τη 30^η θέση από τις 36 χώρες τις οποίες μελέτησε ο ΟΟΣΑ.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Η διεξαγωγή εμπειρικών μελετών έχει ως στόχο τη διαπίστωση του βαθμού αξιοπιστίας των θεωρητικών μοντέλων. Εάν λοιπόν, τα εμπειρικά δεδομένα συμπίπτουν με αυτά που προτείνει η θεωρία τότε η θεωρία επαληθεύεται. Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η μελέτη των κριτηρίων καθορισμού των δεικτών ευημερίας στην Ελλάδα. Για να αντλήσουμε πληροφορίες πάνω σε αυτά τα ζητήματα, θα χρησιμοποιήσουμε πρωτογενή στοιχεία τα οποία θα συγκεντρώσουμε με τη μέθοδο του ερωτηματολογίου. Το ερευνητικό κοινό που συμπλήρωσε τα ερωτηματολόγια ήταν δημόσιοι υπάλληλοι, ιδιωτικοί υπάλληλοι και ελεύθεροι επαγγελματίες.

4.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η Ιεραρχική Ανάλυση Αποφάσεων - AHP σκοπεύει πρωτίστως στην κατασκευή ρεαλιστικών μοντέλων για την λήψη μιας απόφασης. Ένα μοντέλο για να είναι ρεαλιστικό, είναι απαραίτητο να προσμετρά όλους τους παράγοντες – κριτήρια που συμμετέχουν στην λήψη της απόφασης, είτε έχουν υλική είτε άυλη μορφή. Οι μετρήσεις σε ένα μοντέλο AHP μπορούν να είναι τόσο ποσοτικές όσο και ποιοτικές. Αυτό είναι και το «επαναστατικό» στην μέθοδο του Saaty, το οποίο δημιούργησε μια κλίμακα, πέρα από τις θεμελιώδεις, η οποία καθιστά τα πάντα μετρήσιμα, με τρόπο ώστε να μπορούν να ιεραρχηθούν με συνέπεια τελικά να προσδιοριστεί η καλύτερη εναλλακτική απόφαση.¹

Η AHP συγκαταλέγεται στις μεθόδους λήψης αποφάσεων πολυσταδιακών ως προς τα κριτήρια προβλημάτων, γνωστές ως Multi-Attribute Decision Methods (M.A.D.M's). Ο καθηγητής J.E. Steiguer του πανεπιστημίου της Αριζόνα ανέφερε σε μια

¹ Ιεραρχική Ανάλυση Αποφάσεων (AHP) Ένα Μοντέλο Λήψης Αποφάσεων σε Συνθήκες Πολλαπλών Κριτηρίων, Διπλωματική εργασία στα πλαίσια μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών "Τα μαθηματικά των υπολογιστών και των αποφάσεων", Κόλλια Ηλιάνα, Επιβλέπων καθηγητής Τσάντας Νικόλαος, Πανεπιστήμιο Πατρών, ακαδημαϊκό έτος 2011 – 2012

δημοσίευση του ότι, η AHP είναι ίσως η πιο ευρέως χρησιμοποιούμενη από τις μεθόδους M.A.D.M. διότι ως μέθοδος έχει μια σειρά από επιθυμητές ιδιότητες²:

- i. Η AHP είναι μια δομημένη μέθοδος λήψης αποφάσεων η οποία μπορεί να τεκμηριωθεί και να αναπαραχθεί.
- ii. Η AHP πέραν της εφαρμογής της σε πολύ-κριτήρια προβλήματα αποφάσεων, είναι εφαρμόσιμη και σε περιπτώσεις αποφάσεων όπου εμπλέκεται η υποκειμενική κρίση.
- iii. Χρησιμοποιεί τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά δεδομένα.
- iv. Προβλέπονται τρόποι για τη μέτρηση της συνέπειας των κρίσεων από την ίδια την διαδικασία.
- v. Υπάρχει πληθώρα στοιχείων για τις εφαρμογές της AHP στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία, γεγονός που την καθιστά ιδιαίτερα προσιτή στον χρήστη.
- vi. Το εμπορικό λογισμικό της AHP το Expert Choice διατίθεται με τεχνική και εκπαιδευτική υποστήριξη.
- vii. Η AHP είναι κατάλληλη για περιπτώσεις όπου ο αποφασίζων είναι μια ομάδα. Κάθε μια από αυτές τις ιδιότητες θα επιδιώξουμε να τις τεκμηριώσουμε στην πορεία της εργασίας, ξεκινώντας από το θεωρητικό υπόβαθρο για να γίνει κατανοητή η διαδικασία και οι βάσεις στις οποίες στηρίζεται η AHP.

Η μέθοδος της Διαδικασίας Αναλυτικής Ιεράρχησης (AHP) αναπτύχθηκε από τον Saaty (1980,1994) και σε μία κατάσταση που δίνεται και απαιτείται να παρθεί μία απόφαση δημιουργεί μια δομή ιεραρχίας για να αντιπροσωπεύει τις σχέσεις των σημαντικών στοιχείων. Είναι μια ευρέως χρησιμοποιημένη και τεκμηριωμένη Πολυκριτήρια Μέθοδος παρά το γεγονός ότι έχει δεχθεί κριτική (Bana e Costa και Vansnick, 2008, Belton V και Stewart TJ, 2002), η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις φαίνεται δικαιολογημένη. Από την μεριά του συγγραφέα, η μεθοδολογία αυτή έχει τα όριά της, ειδικά σε ένα πρόβλημα απόφασης με πολλές εναλλακτικές λύσεις, αλλά αποδίδει καλά σε περιβάλλον εργαστηρίου με μια μικρή ομάδα ειδικών ως συμμετέχοντες και έχει χρησιμοποιηθεί με επιτυχία στο παρελθόν σε ένα παρόμοιο θέμα (Tuncay 2010).

² Ιεραρχική Ανάλυση Αποφάσεων (AHP) Ένα Μοντέλο Λήψης Αποφάσεων σε Συνθήκες Πολλαπλών Κριτηρίων, Διπλωματική εργασία στα πλαίσια μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών "Τα μαθηματικά των υπολογιστών και των αποφάσεων", Κόλλια Ηλιάνα, Επιβλέπων καθηγητής Τσάντας Νικόλαος, Πανεπιστήμιο Πατρών, ακαδημαϊκό έτος 2011 – 2012

4.2 Η ΒΑΣΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΑΗΡ

Η δομή της μεθόδου ξεκινά διαχωρίζοντας το πρόβλημα σε μικρότερα κομμάτια και στη συνέχεια χρησιμοποιεί δυαδικές συγκρίσεις ώστε να καθορίσει τις προτεραιότητες σε κάθε ιεραρχία. Η ΑΗΡ βασίζεται ουσιαστικά σε τρεις αρχές: αποσύνθεση, σχετικές συγκρίσεις και σύνθεση των προτεραιοτήτων (Saaty, 1986). Είναι καλό κατ' αρχήν να γίνουν απόλυτα κατανοητές αυτές οι τρεις αρχές:

- **Αποσύνθεση:** Σύμφωνα με την αρχή της αποσύνθεσης για να κατασκευαστεί μια ιεραρχία, η οποία αποτελεί βασικό συστατικό της μεθόδου, πρέπει να εντοπιστούν τα βασικά στοιχεία του προβλήματος. Για τον εντοπισμό των στοιχείων αυτών είναι απαραίτητη η αποσύνθεση του προβλήματος σε επίπεδα με την μορφή δέντρου. Στο πρώτο επίπεδο του δέντρου βρίσκεται ο τελικός στόχος – απόφαση. Ακολουθείται από τα βασικά κριτήρια που επηρεάζουν την απόφαση στο δεύτερο επίπεδο, τα υποκριτήρια αυτών στο τρίτο και συνεχίζεται με ανάλογο τρόπο. Κάθε επίπεδο λοιπόν, είναι η αποσύνθεση του ακριβώς προηγούμενου. Με τον τρόπο αυτό το πρόβλημα, σπάει σε επιμέρους κομμάτια: γενικές έννοιες, οι οποίες είναι αβέβαιες, γίνονται πιο ειδικές και σαφείς. Στο τελευταίο επίπεδο του δέντρου παρατίθενται οι εναλλακτικές αποφάσεις.
- **Σχετικές συγκρίσεις:** Οι συγκρίσεις κατά ζεύγη που ακολουθούν την αποσύνθεση του προβλήματος, ποσοτικοποιούν την σημασία του κάθε κριτηρίου (ή υποκριτηρίου) στο εκάστοτε επίπεδο σε σχέση με το κάθε στοιχείο που συνδέεται στο ανώτερο ακριβώς επίπεδο. Μέσω των συγκρίσεων αυτών προκύπτουν οι πίνακες προτιμήσεων, οι οποίοι παρέχουν στη συνέχεια την εκτίμηση των σχετικών βαρών για κάθε κριτήριο (ή υποκριτήριο) και για κάθε εναλλακτική.
- **Σύνθεση των προτεραιοτήτων:** Τα σχετικά βάρη που υπολογίζονται μέσω των πινάκων προτιμήσεων υποδεικνύουν την σύνθεση των προτεραιοτήτων, η οποία οδηγεί εν συνεχεία στην κατασκευή της ιεραρχίας. Η επίλυση προβλημάτων λήψης αποφάσεων στις πρόσφατες δεκαετίες αντιμετωπίζεται πλέον μέσα από την προσέγγιση των συστημάτων, κυρίως για προβλήματα που αφορούν τις κοινωνικές επιστήμες. Ουσιαστικά για την επίλυση του εκάστοτε προβλήματος σχεδιάζεται ένα σύστημα, το οποίο αντανακλά έναν μικρόκοσμο.

Μέσα από το σύστημα που σχεδιάζεται, αξιολογείται ο αντίκτυπος των διαφόρων συνιστωσών του συστήματος για ολόκληρο το σύστημα και βρίσκονται οι προτεραιότητες τους. Η ιεραρχία είναι ένας ιδιαίτερος τύπος συστήματος, ο οποίος βασίζεται στην υπόθεση ότι οι οντότητες οι οποίες έχουν προσδιοριστεί μπορούν να ομαδοποιηθούν σε ασυνεχή – ασύνδετα σύνολα, με τις οντότητες της μιας ομάδας να επηρεάζουν μόνο μια άλλη ομάδα και να επηρεάζονται αντίστοιχα από μια μόνο άλλη ομάδα. Τα στοιχεία σε κάθε ομάδα – επίπεδο της ιεραρχίας υποθέτονται ότι είναι ανεξάρτητα.

Οι ιεραρχίες ως συστήματα είναι σταθερά και ταυτόχρονα ευέλικτα. Σταθερά γιατί οι μικρές αλλαγές έχουν μικρή επίδραση και ευέλικτα γιατί οι προσθήκες σε μια καλά δομημένη ιεραρχία δεν διαταράσσουν την απόδοση της ως σύστημα. Στην πράξη δεν υπάρχει καθορισμένη διαδικασία για την παραγωγή των στόχων, των κριτηρίων και των εναλλακτικών ενεργειών που πρέπει να περιλαμβάνονται σε μια ιεραρχία ή ακόμη και σε ένα γενικότερο σύστημα. Εξαρτάται από το τι στόχους έχει επιλέξει ο καθένας για την αποσύνθεση της πολυπλοκότητας του συστήματος. Η αντίληψη του κάθε ατόμου είναι διαφορετική, προσαρμοσμένη υποσυνείδητα να εξυπηρετεί τις προσωπικές του ανάγκες. Ωστόσο, ο καθένας επιδιώκει να είναι αντικειμενικός κατά την ερμηνεία των εμπειριών του, ώστε να γίνεται κατανοητός ο τρόπος που τις χρησιμοποιεί, οι οποίες ωστόσο δεν παύουν να καταγράφονται υποκειμενικά. Η αποσύνθεση κάθε προβλήματος επιμερίζει την υποκειμενικότητα και έτσι δίνεται ένα αντικειμενικότερο σύνολο κατά την σύνθεση της ιεραρχίας. Όπως και να έχει όμως, η ιεραρχία που συνθέτει ο καθένας είναι αντικειμενική σύμφωνα με την δική του άποψη, αφού σχετίζεται με την συλλογική του εμπειρία. Είναι σημαντικό να παρατηρηθεί ότι, παρά το γεγονός ότι η λειτουργική αναπαράσταση ενός συστήματος διαφέρει από άτομο σε άτομο, οι άνθρωποι συνήθως συμφωνούν να τοποθετούν στο τελευταίο επίπεδο των ιεραρχιών τις εναλλακτικές ενέργειες του προβλήματος και στο επίπεδο πάνω από αυτό τα χαρακτηριστικά των εν λόγω ενεργειών που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Για όλους αυτούς τους λόγους, δεν θα εξυπηρετούσε η ύπαρξη αυστηρών δομών κατά την σύνθεση μιας ιεραρχίας, υπάρχουν όμως συνήθεις δομές, οι οποίες και χρησιμοποιούνται.

4.3 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Στο πλαίσιο της παρούσας πτυχιακής εργασίας πραγματοποιήθηκε έρευνα με τη χρήση ερωτηματολογίου, με σκοπό την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων με τη διαδικασία αναλυτικής ιεράρχησης και το λογισμικό Expert Choice 2000 και στη συνέχεια την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τις απόψεις των εμπλεκόμενων φορέων – δημόσιοι υπάλληλοι, ιδιωτικοί υπάλληλοι, ελεύθεροι επαγγελματίες στην πόλη της Πρέβεζας. Τα ερωτηματολόγια μας δόθηκαν έτοιμα από τον επιβλέποντα καθηγητή της παρούσας εργασίας κ. Μιχαήλ Διακομιχάλη.

Στην έρευνά μας συμπεριλήφθηκαν τα εξής τρία κριτήρια επιλογής:

1. Βασικές ανθρώπινες ανάγκες
2. Θεμέλια κοινωνικής ευημερίας
3. Ατομικές και κοινωνικές ευκαιρίες

4.3.1 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στην Περιφέρεια Ηπείρου και συγκεκριμένα στην πόλη της Πρέβεζας, τον Οκτώβρη του 2017 σε άτομα ηλικίας άνω των 18 ετών και απασχολούμενους στο δημόσιο τομέα, στον ιδιωτικό τομέα αλλά και ελεύθερους επαγγελματίες. Συνολικά συμπληρώθηκαν εκατό είκοσι επτά ερωτηματολόγια, τα οποία καταχωρήθηκαν στο στατιστικό πρόγραμμα Expert Choice 2000 προκειμένου να αναλυθούν και να εξαχθούν τα απαραίτητα στατιστικά στοιχεία.

- ✧ Συνολικά διαμοιράστηκαν εκατόν είκοσι επτά ερωτηματολόγια σε επιχειρηματίες και σε υπαλλήλους του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα, από τα οποία:
- ✧ Σαράντα τρία (43) συμπληρώθηκαν από επιχειρηματίες – 23 από απόφοιτους λυκείου και 20 από απόφοιτους πανεπιστημίου
- ✧ Σαράντα δύο (42) από υπαλλήλους του δημοσίου – 17 από απόφοιτους λυκείου και 25 από απόφοιτους πανεπιστημίου
- ✧ Σαράντα δύο (42) από υπαλλήλους του ιδιωτικού τομέα – 19 από απόφοιτους λυκείου και 23 από απόφοιτους πανεπιστημίου

4.4 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Για την πραγματοποίηση της στατιστικής επεξεργασίας των δεδομένων της ηλεκτρονικής έρευνας χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα ExpertChoice 2000. Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται οι τιμές των κριτηρίων και των υποκριτηρίων της έρευνας μας, όπως διαμορφώθηκαν μετά τη χρήση του προγράμματος.

Πίνακας 4: Αποτελέσματα Δημοσίων Υπαλλήλων – Λύκειο

					<i>Local</i>	<i>Global</i>
<i>ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ</i>					0,716	0,716
	Διατροφή και βασική ιατρική περίθαλψη				0,396	0,284
	Νερό και υγιεινή				0,395	0,283
	Στέγαση				0,133	0,096
	Προσωπική ασφάλεια				0,076	0,053
<i>ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ</i>					0,164	0,164
	Πρόσβαση στη γνώση (μόρφωση)				0,196	0,032
	Πρόσβαση στην πληροφόρηση και στην τεχνολογία				0,087	0,014
	Διασφάλιση υγείας και ευεξίας				0,565	0,093
	Βιωσιμότητα του οικοσυστήματος				0,152	0,025
<i>ΑΤΟΜΙΚΕΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</i>					0,120	0,120
	Ατομικά δικαιώματα				0,246	0,030
	Ατομική ελευθερία και δικαίωμα επιλογής				0,471	0,056
	Ανεκτικότητα και κοινωνική ένταξη				0,151	0,018
	Πρόσβαση σε ανώτατη εκπαίδευση				0,132	0,016

Πίνακας 5: Αποτελέσματα Δημοσίων Υπαλλήλων – Πανεπιστήμιο – Διδακτορικό

						<u>Local</u>	<u>Global</u>
ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ						0,577	0,577
	Διατροφή και βασική ιατρική περίθαλψη					0,429	0,248
	Νερό και υγιεινή					0,321	0,185
	Στέγαση					0,137	0,079
	Προσωπική ασφάλεια					0,113	0,065
ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ						0,168	0,168
	Πρόσβαση στη γνώση (μόρφωση)					0,229	0,038
	Πρόσβαση στην πληροφόρηση και στην τεχνολογία					0,106	0,017
	Διασφάλιση υγείας και ευεξίας					0,502	0,085
	Βιωσιμότητα του οικοσυστήματος					0,163	0,028
ΑΤΟΜΙΚΕΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ						0,255	0,255
	Ατομικά δικαιώματα					0,289	0,074
	Ατομική ελευθερία και δικαίωμα επιλογής					0,466	0,119
	Ανεκτικότητα και κοινωνική ένταξη					0,148	0,038
	Πρόσβαση σε ανώτατη εκπαίδευση					0,097	0,024

Πίνακας 6: Αποτελέσματα Επιχειρηματίες - Λύκειο

						<u>Local</u>	<u>Global</u>
ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ						0,621	0,621
	Διατροφή και βασική ιατρική περίθαλψη					0,359	0,223
	Νερό και υγιεινή					0,383	0,238
	Στέγαση					0,175	0,109
	Προσωπική ασφάλεια					0,083	0,051
ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ						0,184	0,184
	Πρόσβαση στη γνώση (μόρφωση)					0,203	0,037
	Πρόσβαση στην πληροφόρηση και στην τεχνολογία					0,100	0,018
	Διασφάλιση υγείας και ευεξίας					0,480	0,089
	Βιωσιμότητα του οικοσυστήματος					0,217	0,040
ΑΤΟΜΙΚΕΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ						0,195	0,195
	Ατομικά δικαιώματα					0,221	0,043
	Ατομική ελευθερία και δικαίωμα επιλογής					0,487	0,095
	Ανεκτικότητα και κοινωνική ένταξη					0,147	0,029
	Πρόσβαση σε ανώτατη εκπαίδευση					0,145	0,028

Πίνακας 7: Αποτελέσματα Επιχειρηματίες – Πανεπιστήμιο – Διδακτορικό

						<i>Local</i>	<i>Global</i>
ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ						0,528	0,528
	Διατροφή και βασική ιατρική περίθαλψη					0,365	0,193
	Νερό και υγιεινή					0,348	0,184
	Στέγαση					0,187	0,099
	Προσωπική ασφάλεια					0,100	0,052
ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ						0,242	0,242
	Πρόσβαση στη γνώση (μόρφωση)					0,258	0,062
	Πρόσβαση στην πληροφόρηση και στην τεχνολογία					0,113	0,027
	Διασφάλιση υγείας και ευεξίας					0,415	0,101
	Βιωσιμότητα του οικοσυστήματος					0,214	0,052
ΑΤΟΜΙΚΕΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ						0,230	0,230
	Ατομικά δικαιώματα					0,299	0,069
	Ατομική ελευθερία και δικαίωμα επιλογής					0,378	0,087
	Ανεκτικότητα και κοινωνική ένταξη					0,166	0,038
	Πρόσβαση σε ανώτατη εκπαίδευση					0,157	0,036

Πίνακας 8: Αποτελέσματα Ιδιωτικοί Υπάλληλοι – Λύκειο

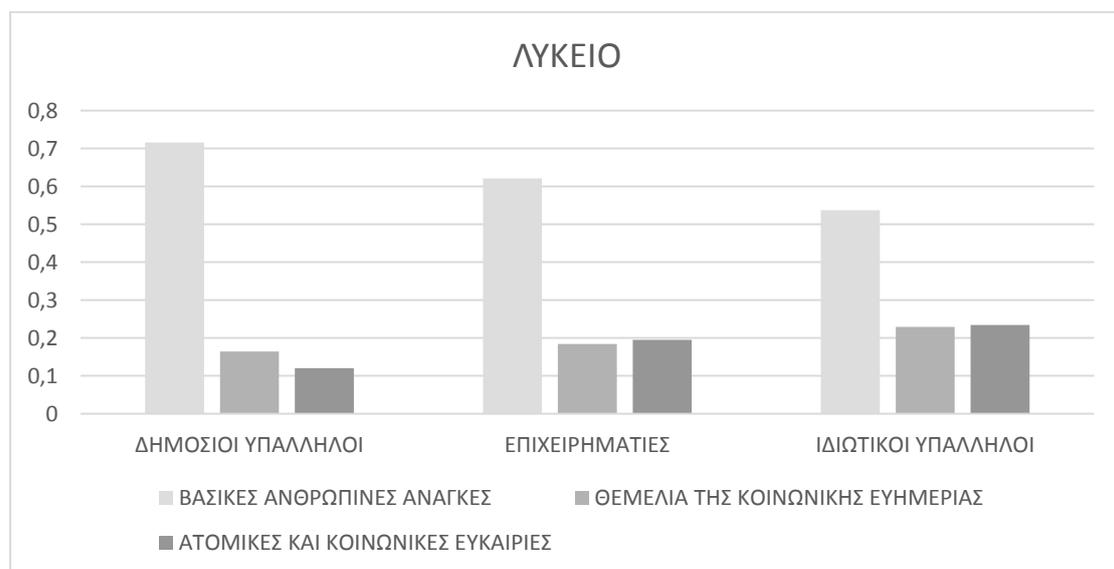
						<i>Local</i>	<i>Global</i>
ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ						0,537	0,537
	Διατροφή και βασική ιατρική περίθαλψη					0,407	0,218
	Νερό και υγιεινή					0,290	0,156
	Στέγαση					0,216	0,116
	Προσωπική ασφάλεια					0,087	0,047
ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ						0,229	0,229
	Πρόσβαση στη γνώση (μόρφωση)					0,237	0,054
	Πρόσβαση στην πληροφόρηση και στην τεχνολογία					0,126	0,029
	Διασφάλιση υγείας και ευεξίας					0,385	0,088
	Βιωσιμότητα του οικοσυστήματος					0,252	0,058
ΑΤΟΜΙΚΕΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ						0,234	0,234
	Ατομικά δικαιώματα					0,229	0,054
	Ατομική ελευθερία και δικαίωμα επιλογής					0,420	0,098
	Ανεκτικότητα και κοινωνική ένταξη					0,143	0,033
	Πρόσβαση σε ανώτατη εκπαίδευση					0,208	0,049

Πίνακας 9: Αποτελέσματα Ιδιωτικοί Υπάλληλοι – Πανεπιστήμιο – Διδακτορικό

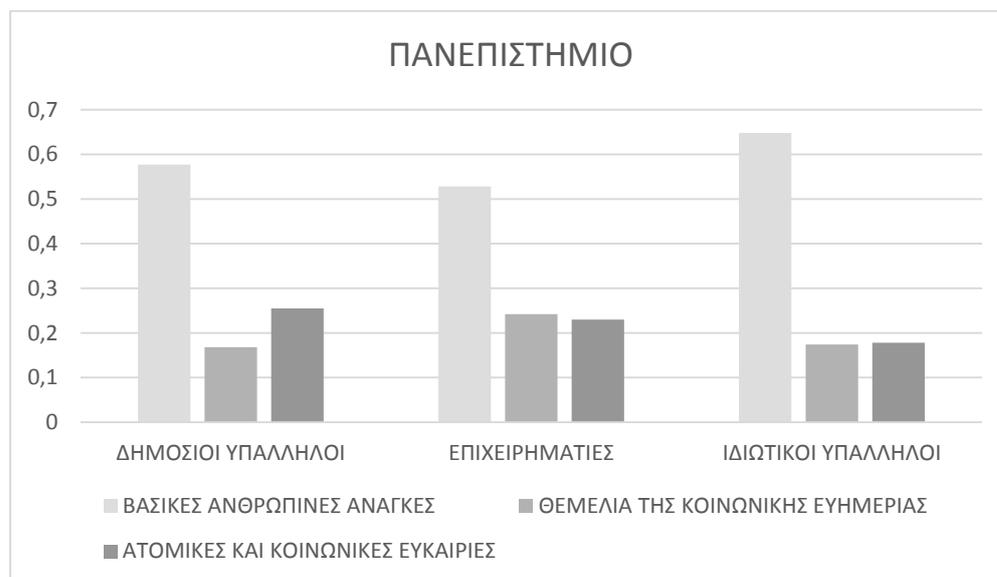
						<i>Local</i>	<i>Global</i>
ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ						0,648	0,648
	Διατροφή και βασική ιατρική περίθαλψη					0,359	0,233
	Νερό και υγιεινή					0,358	0,232
	Στέγαση					0,181	0,117
	Προσωπική ασφάλεια					0,102	0,066
ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ						0,174	0,174
	Πρόσβαση στη γνώση (μόρφωση)					0,252	0,044
	Πρόσβαση στην πληροφόρηση και στην τεχνολογία					0,116	0,020
	Διασφάλιση υγείας και ευεξίας					0,431	0,075
	Βιωσιμότητα του οικοσυστήματος					0,201	0,035
ΑΤΟΜΙΚΕΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ						0,178	0,178
	Ατομικά δικαιώματα					0,331	0,059
	Ατομική ελευθερία και δικαίωμα επιλογής					0,394	0,070
	Ανεκτικότητα και κοινωνική ένταξη					0,135	0,024
	Πρόσβαση σε ανώτατη εκπαίδευση					0,140	0,025

Το διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζει συγκεντρωτικά τα κριτήρια καθορισμού της ευημερίας για τους απόφοιτους λυκείου και του πανεπιστημίου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 1: Βαρύτητα κριτηρίων – Λύκειο

Διάγραμμα 2: Βαρύτητα κριτηρίων – Πανεπιστήμιο

Προκειμένου να αντλήσουμε τα συμπεράσματά μας, θα προχωρήσουμε στη σύγκριση των κριτηρίων αλλά και ορισμένων υποκριτηρίων που παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση των απόψεων των εμπλεκόμενων φορέων που ερευνάμε.

Όπως μπορεί κανείς να παρατηρήσει στους πίνακες των αποτελεσμάτων, τα αποτελέσματα της έρευνάς μας διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: σε επίπεδο global και σε επίπεδο local. Παρόλα αυτά, εμείς θα μελετήσουμε μόνο τα αποτελέσματα της στήλης global καθώς η κατηγορία local αναφέρεται στο ποσοστό συμμετοχής κάθε υποκριτηρίου στη σημαντικότητα του κριτηρίου που ανήκουν.

4.5 ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ

Παρατηρώντας κανείς τους ακόλουθους πίνακες, διαπιστώνει ότι και οι τρεις κλάδοι (δημόσιοι υπάλληλοι, επιχειρηματίες, ιδιωτικοί υπάλληλοι) υποστηρίζουν ότι ο βασικότερος παράγοντας κοινωνικής ευημερίας είναι οι ανθρώπινες ανάγκες.

Πίνακας 10: Βαρύτητα Κριτηρίων – Δημόσιοι Υπάλληλοι – Λύκειο

<i>ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ</i>	0,716
<i>ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ</i>	0,164
<i>ΑΤΟΜΙΚΕΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</i>	0,12

Πίνακας 11: Βαρύτητα Κριτηρίων – Δημόσιοι Υπάλληλοι – Πανεπιστήμιο / Διδακτορικό

<i>ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ</i>	0,577
<i>ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ</i>	0,168
<i>ΑΤΟΜΙΚΕΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</i>	0,255

Πίνακας 12: Βαρύτητα Κριτηρίων – Επιχειρηματίες – Λύκειο

<i>ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ</i>	0,621
<i>ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ</i>	0,184
<i>ΑΤΟΜΙΚΕΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</i>	0,195

Πίνακας 13: Βαρύτητα Κριτηρίων – Επιχειρηματίες – Πανεπιστήμιο / Διδακτορικό

<i>ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ</i>	0,528
<i>ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ</i>	0,242
<i>ΑΤΟΜΙΚΕΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</i>	0,23

Πίνακας 14: Βαρύτητα Κριτηρίων – Ιδιωτικός Υπάλληλος – Λύκειο

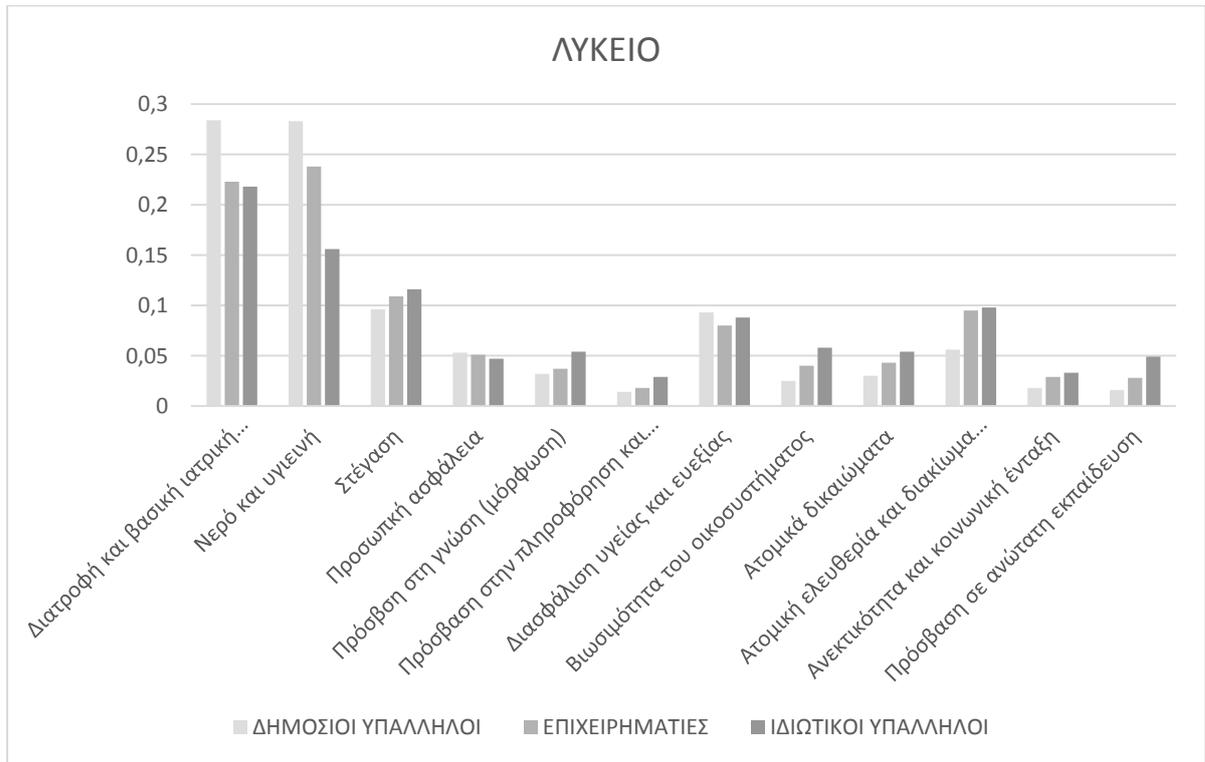
<i>ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ</i>	0,537
<i>ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ</i>	0,229
<i>ΑΤΟΜΙΚΕΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</i>	0,234

Πίνακας 15: Βαρύτητα Κριτηρίων – Ιδιωτικός Υπάλληλος – Πανεπιστήμιο / Διδακτορικό

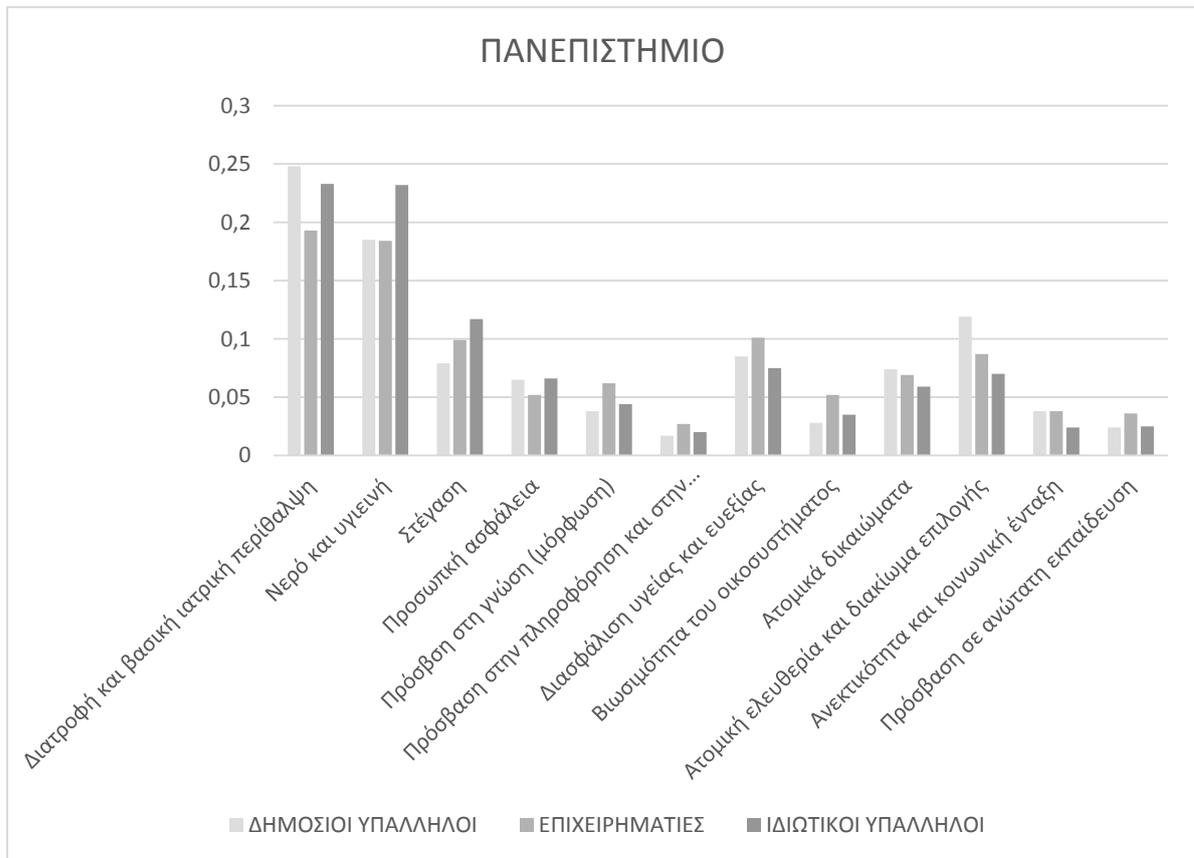
<i>ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ</i>	0,648
<i>ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ</i>	0,174
<i>ΑΤΟΜΙΚΕΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</i>	0,178

Στη συνέχεια ακολουθούν δύο συγκεντρωτικά διαγράμματα: ένα για τους απόφοιτους λυκείου και ένα για τους απόφοιτους πανεπιστημίου, στα οποία παρουσιάζονται όλα τα υποκριτήρια – σημαντικά και μη.

Διάγραμμα 3: Παρουσίαση υποκριτηρίων - Λύκειο

Διάγραμμα 4: Παρουσίαση υποκριτηρίων – Πανεπιστήμιο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η σχέση οικονομικής ευημερίας και δείκτη ευτυχίας δεν είναι μύθος, αλλά οι δύο έννοιες σχετίζονται στενά μεταξύ τους και μερικές φορές η μία αποτελεί υποσύνολο της άλλης. Δηλαδή, η οικονομική ευημερία σε ένα άτομο δεν νοείται χωρίς την ίδια την ευτυχία του, όπως επίσης και ότι η ευτυχία ενός ατόμου περνάει, χωρίς αμφιβολία, μέσα από το επίπεδο οικονομικής ευημερίας του, είτε αυτό έχει να κάνει με τη προσωπική και κοινωνική του ζωή είτε έχει να κάνει με την ικανοποίηση που νιώθει ως εργαζόμενο σε μια επιχείρηση, στην οποία αποκτά εμπειρίες και βιώματα που το κάνουν να σχηματίζει μια πιο ολοκληρωμένη άποψη σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η επιχείρηση του μεταχειρίζεται τους εργαζόμενους της.

Παρόλαυτα η κοινωνική ευημερία και η ευτυχία των ατόμων που απαρτίζουν μια χώρα δεν εξαρτάται μόνο από οικονομικές μονάδες αλλά είναι πολύ περισσότεροι οι παράγοντες που μπορεί να συμβάλλουν για να δημιουργήσουν μια ικανοποιημένη και ευήμερη κοινωνία. Για αυτό το λόγο, έχουν δημιουργηθεί και κάποιοι άλλοι δείκτες με τους οποίους μπορεί να υπολογιστεί η ευημερία, όπως για παράδειγμα μια πιο ανθρωποκεντρική προσέγγιση.

Ακολουθούν τα συμπεράσματά στα οποία καταλήξαμε μέσα από την έρευνα μας:

- ✚ Και οι τρεις κατηγορίες που ερευνήθηκαν (δημόσιοι υπάλληλοι – ιδιωτικοί υπάλληλοι – επιχειρηματίες) πιστεύουν ότι η κάλυψη των βασικών ανθρώπινων αναγκών είναι ο κυριότερος παράγοντας ευημερίας.
- ✚ Οι επιχειρηματίες και οι ιδιωτικοί υπάλληλοι που είναι απόφοιτοι λυκείου θεωρούν ότι τα θεμέλια της κοινωνικής ευημερίας (π.χ. η πρόσβαση στη γνώση, στην πληροφόρηση κ.α.) δεν επηρεάζουν σε τόσο μεγάλο βαθμό την ευημερία μιας κοινωνίας.
- ✚ Οι επιχειρηματίες που είναι απόφοιτοι πανεπιστημίου όμως, ισχυρίζονται ότι οι ατομικές και κοινωνικές ευκαιρίες δεν έχουν τόσο μεγάλη επιρροή στην κοινωνική ευημερία.
- ✚ Όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα, ανεξαρτήτως μορφωτικού επιπέδου, συμφωνούν ότι η κάλυψη της διατροφής, της ιατρικής περίθαλψης, του νερού και της υγιεινής είναι οι πιο σημαντικοί παράγοντες των βασικών ανθρώπινων αναγκών.

- ✚ Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων πιστεύει ότι η πρόσβαση στην πληροφόρηση και στην τεχνολογία είναι ο πιο αδιάφορος παράγοντας.
- ✚ Όσον αφορά τις βασικές ανθρώπινες ανάγκες, η προσωπική ασφάλεια έχει τις λιγότερες ψήφους.
- ✚ Η προσωπική ασφάλεια και η διασφάλιση της υγείας και της ευεξίας, όμως, είναι οι πιο σημαντικοί παράγοντες στην κατηγορία «θεμέλια της κοινωνικής ευημερίας».
- ✚ Όσον αφορά τα θεμέλια της κοινωνικής ευημερίας, η βιωσιμότητα του οικοσυστήματος και η πρόσβαση στην τεχνολογία είναι οι δύο πιο ασήμαντοι παράγοντες.
- ✚ Στην κατηγορία «ατομικές και κοινωνικές ευκαιρίες» δεν παρουσιάζονται ιδιαίτερες εκπλήξεις καθώς όλοι θεωρούν ως σημαντικό υποκρίτήριο την ατομική ελευθερία και το δικαίωμα επιλογής, ενώ ως μη σημαντικό τα ατομικά δικαιώματα καθώς και την ανεκτικότητα και την κοινωνική ένταξη.

Διαπιστώνουμε λοιπόν, ότι δεν παρατηρούνται αξιοσημείωτες διαφορές μεταξύ των ερωτηθέντων. Το επίπεδο μόρφωσης δε παίζει σημαντικό ρόλο στον καθορισμό της ευημερίας μιας κοινωνίας, αφού τόσο οι απόφοιτοι λυκείου όσο και οι απόφοιτοι πανεπιστημίου αναδεικνύουν τους ίδιους παράγοντες. Για όλους, το πρωταρχικό κριτήριο ευημερίας μιας κοινωνίας είναι η κάλυψη των βασικών ανθρώπινων αναγκών με πυλώνα τη διατροφή, το νερό και τη στέγαση.

Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι ένα άτομο μπορεί να είναι ικανοποιημένο από τη ζωή του όταν του παρέχονται οι βασικές ανάγκες, έχει την κατάλληλη μόρφωση και την ατομική ελευθερία για να μπορέσει να πραγματοποιήσει αυτά τα οποία το κάνουν ευτυχισμένο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1. Ιεραρχική Ανάλυση Αποφάσεων (AHP) Ένα Μοντέλο Λήψης Αποφάσεων σε Συνθήκες Πολλαπλών Κριτηρίων, Διπλωματική εργασία στα πλαίσια μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών "Τα μαθηματικά των υπολογιστών και των αποφάσεων", Κόλλια Ηλιάνα, Επιβλέπων καθηγητής Τσάντας Νικόλαος, Πανεπιστήμιο Πατρών, ακαδημαϊκό έτος 2011 – 2012
2. ΟΟΣΑ Going for Growth (2013)

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. Alesina, A., Di Tella, R. and MacCulloch, R. (2004), Inequality and happiness: are Europeans and Americans different?, *Journal of Public Economics*, vol. 88
2. Andre van Hoorn, A. (2007). A Short Introduction to Subjective Well-Being: Its Measurement, Correlates and Policy Uses, Background paper prepared for OECD Conference on Measuring Progress of Societies, Istanbul, June 27-30
3. Bana e Costa C. and Vansnick J. (2008). A critical analysis of the eigenvalue method used to derive priorities in AHP. *European Journal of Operational Research*
4. Bayer TL, Coverdale JH, Chiang E, Bangs M. (1998). The role of prior experience and expectancy in psychologically and physically induced pain. *Clinical Trial*
5. Belton V. and Stewart T. (2002). Multiple Criteria Decision Analysis. An Integrated Approach
6. Bjørnskov, C., Dreher, A. and Fischer, F. (2008), Cross-country determinants of life satisfaction: exploring different determinants across groups in society, *Social Choice and Welfare*, Springer, vol. 30(1), 119-173, January
7. Bjørnskov, C., Dreher, A. and Fischer, F. (2008), Formal Institutions and Subjective Well-Being: Revisiting the Cross-Country Evidence, *Stockholm*

School of Economics: SSE/EFI Working Paper Series in Economics and Finance, No 699

8. Coombs, R. (1991), Marital Status and Personal Well-Being: A Literature Review, *Family Relations* 40, 97-102
9. DeNeve, K. and Cooper, H. (1998), The Happy Personality: A Meta-Analysis of 137 Personality and Subjective Well-Being, *Psychological Bulletin*, Vol. 124, No. 2, 197-229
10. Diener, E., and Fujita, E (1995), Resources, personal strivings, and subjective well-being: A nomothetic and idiographic approach, *Journal of Personality and Social Psychology*
11. Diener, E., Oishi, S., and Lucas, R. E. (2003), Personality, culture, and subjective well-being: Emotional and cognitive evaluations of life, *Annual Review of Psychology*, vol.54, 403-425
12. Duckworth, A. L. and Weir D. R. (2011), Personality and Response to the Financial Crisis, Michigan University of Research Retirement Center
13. Duha T. Altindaga and Junyue Xu (2011), The Impact of Institutions and Development on Happiness, Auburn University Department of Economics Working Paper Series
14. Felce, D. and Perry, J. (1995) Quality of Life: Its Definition and Measurement. *Research in Developmental Disabilities*, 16, 51-74.
15. Frey, S. and Stutzer, A. (2012), The economics of happiness, *World economics*, Vol. 3, No. 1, January–March
16. Gardner, J. and Oswald, A. (2001), Does Money Buy Happiness? A Longitudinal Study Using Data on Windfalls, Warwick University, Toyota International Centers for Economics and Related Disciplines, LSE
17. Kim, Y. H. and Tov, W. (2011), Cultural Processes Underlying Subjective Well-Being. In A. K-y. Leung, C-y, Chiu, & Y-y. Hongs (Eds.), *Cultural Processes: A social psychological perspective*, New York, NY: Cambridge University Press, 154-171
18. Leite Mota, G. (2007), Why Should Happiness have a role in Welfare Economics? Happiness versus Orthodoxy and Capabilities, FEP Working Papers, Research Work in Progress

19. Lucas, R. and Fujita, F. (2000), Factors Influencing the Relation Between Extraversion and Pleasant Affect, *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 79, No. 6, 1039-1056
20. Mathews, G. (2012), Happiness, culture and context, *International Journal of Wellbeing*, 2(4), 299-312
21. McLellan, και συν. (2012), The impact of creative initiatives on wellbeing: a literature review.,Literature review, *Creativity, Culture and Education Series(CCE)*.
22. Meeberg G. (1993). Quality of life: a concept analysis. *Leading Global Nursing Research*
23. Saaty T.L. (1986). Axiomatic Foundation of the Analytic Hierarchy Process, *Management Science*, Vol. 32. No. 7, pp. 841 – 855
24. Saaty T.L., (1980), *The Analytic Hierarchy Process*, McGraw-Hill International, New York, NY, U.S.A.
25. Saaty, T.L. (1994). *Fundamentals of Decision Making and Priority Theory with the AHP*. RWS Publications, Pittsburgh, PA, U.S.A.
26. Shah H. and Marks N. (2004) *A Well – being Manifesto for a Flourishing Society*. New Economics Foundation
27. Shapiro, A., and Keyes, C. L. M. (2008) Marital Status and Social Well-being: Are the Married Always better off? *Social Indicators Research*, 88, 329-346
28. Smith, N. (2000). Corporate social responsibility: Whether or how? *California Management Review*, 45 (4), ζζ. 52-76.
29. Stack, S. and Eshleman, J. R. (1998), *Journal of Marriage and Family*, Vol. 60, No.2
30. Timms N. and Timms R. (1982). *Dictionary of Social Welfare*. Routledge & K. Paul
31. Wolfers, J. and Stevenson, B. (2008), *Economic Growth and Subjective Well-Being: Reassessing the Easterlin Paradox*, *Brookings Papers on Economic Activity*
32. Oishi, S. and Diener E. (2001), Goals, Culture and Subjective Well-Being, *Social Psychology Bulletin*, vol. 27, 1674-1682

ΙΣΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ

1. happyplanetindex.org
2. <http://dera.ioe.ac.uk/8572/1/dcsf-rw073%20v2.pdf>
3. <http://hdr.undp.org/en/data>
4. [http://www.indeepanalysis.gr/analyseis/arthra/deiktes-eyhmerias-h-
ikanopoihsh-apo-th-zwhsth-n-ellhnikh-koinwnia](http://www.indeepanalysis.gr/analyseis/arthra/deiktes-eyhmerias-h-ikanopoihsh-apo-th-zwhsth-n-ellhnikh-koinwnia)
5. <http://www.socialprogressimperative.org>
6. [https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/at
tachment_data/file/292453/mental-capital-wellbeing-summary.pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/292453/mental-capital-wellbeing-summary.pdf)
7. https://en.wikipedia.org/wiki/Social_Progress_Index
8. <https://www.imf.org/external/index.htm>